Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

VII. évf.
1-2. szám
2006. május

A TARTALOMBÓL:

Emberkép és nevelés

Az Új Testamentom gyermekversekben

Tematikus összeállítás: *Pro Memoria*

-

Az emlékezet, mint versenyelőny

-

Új mnemotechnikai eljárások

-

A vers és a zenetanulás nyeresége

-

Az emlékezet és a tanulási zavar

-

Az élő hagyomány, mint történeti forrás

A magyar református nevelés 476. tanévében

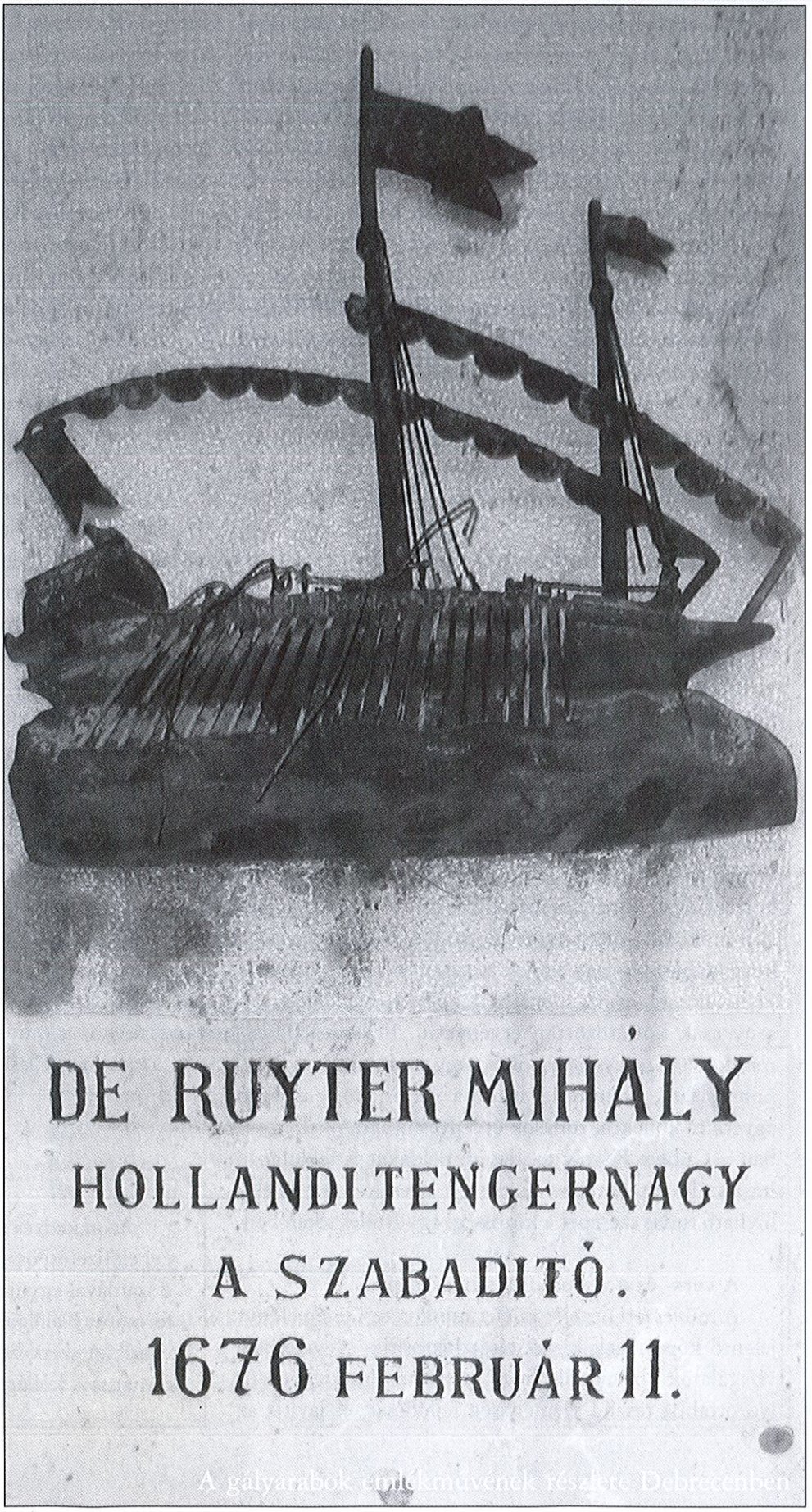

A gályarabok emlékművének részlete Debrecenben

Több olvasónk kérte, hogy lapunkban tömör leírásban foglaljuk össze az egyes cikkeket.

Pro Memoria

Szerkesztői jegyzet

Az oktatáspolitikai és módszertani viták során néha szembenállónak látszik a lexikai adatok magabiztos tudása és a képességek készségszintű kimunkálása. Mérvadó szakmai elemzések kimutatják, hogy a kettő elválaszthatatlan kapcsolatban áll. Mégis, úgy tűnik, hogy vitatott, hogy az iskoláinkban a memória fejlesztése fontos érték. (Nem abszolút cél. Eszköz.)

E számunk összeállítása során abból a feltételezésből indultunk ki, hogy a memória kimunkáltsága, a memorikus tanulás begyakorlottsága, a mnemotechnikai eszközök tudatos alkalmazása, a diákkorban megszerzett emlékezet-fejlesztési gyakorlat majd a felnőtt munkavállaló számára hatékonyabb, megbízhatóbb és gyorsabb munkavégzést tesz lehetővé. (A bevésés gyorsasága, tartóssága, biztonsága.) Ily módon a memória fejlesztése versenyképességi tényező. Gazdasági, pszichopedagógiai és pedagógiai fejlesztési (terapikus) megközelítésben írnak szerzőink a memóriáról.

Emlékezetül, az emlékezetért.

Az emlékezet, mint versenyelőny

A versenyalapú rendszerek arra a vélekedésre épülnek, hogy a nyílt verseny hatékonyan szelektálja ki azokat a piaci szereplőket, amelyek a többieknél eredményesebbek. Számtalan esettel találkozunk, amikor az egyedi emlékezet, tapasztalat rendkívül nagy mértékű versenyelőnyt biztosít. Az emlékezet azért fontos tényező a versenyelőny megteremtésében, mert a verseny valójában egy iteratív folyamat, folytonos tanulással és korrekcióval. Minél intenzívebb ez az iteráció, annál jobban működik a versenymechanizmus. És fordítva: ahol kevés lehetőség van ennek a tanulási folyamatnak a kialakulására, ott igen óvatosan kell eljárni, mert a verseny csak korlátozottan érvényesül. Érdemes figyelmünket a versenyszituációkra vagy azok hiányára összpontosítani, és mindig számba venni, hogy milyen egyéni és kollektív tudások érvényesül(hetné)nek azokban – Czibere Károly gazdasági példákat is feldolgozó írása széles kitekintéssel bizonyítja az emlékezet, az előhívható tudás szerepét a közösségi együttélés sikerében.

A vers- és a zenetanulás nyeresége

A művészeti nevelés az élet minden területén előnyt jelentő képességek kialakítását biztosítja. Nemzetközi vizsgálatok bizonyítják, hogy a zenetanulás kiegyensúlyozottabbá teszi a személyiség fejlődését, és javítja az emlékezetet. A kutatások magyarázatot adtak arra, hogyan hat a gyermekekre a művészeti tevékenységekben való aktív részvétel, és annak milyen, életre szóló élettani és lélektani hatásai vannak.

Svájcban hároméves tudományos kutatást végeztek, amely során 50 általános iskolai osztályban a heti zeneórák számát heti ötre emelték. Ehhez a főbb tantárgyakból: matematika, anyanyelv és idegen nyelv heti egy-egy órával csökkentették az óraszámot. A vizsgálatsorozat bizonyította, hogy minden tantárgyban, a csökkentett óraszámúakban is, normál, vagy jobb teljesítményt nyújtottak a tanulók.

A cikk, melyet K. Udvari Katalin, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnöke jegyez, rendszerezett módszertani szempontokat ad az egyházi ének tanításához is.

Az Új Testamentom gyermekversekben

Régóta ismert, hogy könnyebben megjegyezhetőek a verses, ritmikus, rímelő szövegek. Bettes István, a kitűnő felvidéki költő három kötetben adta ki Szép tündöklő csillag (1999-2000) címmel az Új Testamentom legújabb, gyermekek részére készült verses feldolgozását. A versek kiválóan alkalmasak a kisiskolások hitéletének erősítésre, hittanoktatásra, az istenhit megélésére. A kötetet Dr. Komáromy Sándor ajánlja figyelmükbe.

Új mnemotechnikai eljárások

Az emlékezést segítő mnemotechnikai eljárásokat már az ókorban alkalmaztak. Különféle módszerek léteznek, a megjegyezni kívánt tárgyak képzeletbeli térben való elhelyezése, asszociációs technikák, vagy a rímelésen alapuló fogas-módszer. A cikk néhány egyszerűen követhető eljárást fogalmaz meg, majd könnyű társasjátékokat mutat be, melyekkel gyerekek emlékezési képessége fejleszthető.

(folytatjuk a 6. oldalon)

Azon kedves előfizetőinknek, akiknek a 2006. évi előfizetési összege lapzártáig beérkezett, a lap e számával együtt megküldjük a Kecskeméti Református Kollégium Internátusai által 2006. márciusában szervezett konferencia kiadványát, Internátus – kollégium címmel.

Emberkép és nevelés

- Adalék a Magyar Református Egyház nevelési koncepciójához -

Dr. Rókusfalvy Pál

1.
Bevezetés

Minden nevelési koncepció alapja egy emberkép, mivel amilyen az emberképünk, olyan a magatartásunk, így nevelő tevékenységünk is.

Egy keresztyén nevelési koncepció végső alapja – a hit és a tudás egységében – az a meggyőződés, hogy a teremtés és a természet rendje, törvénye ugyanaz. Ez a tény legjobban az ember lelki természetében, istenképűségében érhető tetten. Személyiségünk tudattalan mélymagvában működik legfontosabb ősképünk (archetípusok), az Isten képe. Ez az istenkép az a minden emberben működő, valóságos erőközpont, amely teljes személyiségünk egységét biztosítja, amely emberségünk kibontakozását vezérli és amely egészségünk kiteljesedésének s megőrzésének alapja. Az egyes ember is, de az egyház is csak annyira hatékony életmegtartó erőforrás és hatás ebben a világban, amennyire meggyőző, hiteles „kép-viselője" az Istennek.

Az ember bonyolult, de egységes, tudatosuló lelki természetű és cselekvésben tökéletesülhető élőlény. **A lélek** az ember élő lényege. Nem tudhatjuk, de sejtjük, hogy amit léleknek nevezünk, az csírájában valamiképpen már az élettel együtt, ennek forrásánál jelen volt, s mint „Isten lelke lebegett a vizek felett". Arra már választ ad a tudomány, hogy az élőlények és az ember törzsfejlődésében (filogenezisében) a lélekcsírából hogyan alakult ki s tudatosult mindjobban az ember lelki természete.

A nevelés az egész embert formáló, teljes, azaz egész-séges embersége kibontakozását segítő tevékenység. Hatékonysága attól függ, hogy a nevelők tevékenysége mennyire igazodik a természet, illetve a teremtés rendjéhez; mennyire világos és teljes az emberről alkotott képük (aki és akivé lehetne, illetve kell legyen); és mennyire hiteles nevelői személyiségek maguk – életpéldájukon keresztül sugározva a nevelési eszmény megvalósulását.

Tekintve, hogy minden élőlény rendszerként működik, mindig az egészből kell kiindulnunk. Egyetlen emberképet sem lehet részekből (tulajdonságokból) összerakni.

Három emberképet kell kibontanunk úgy, hogy azokban a tudás és a hit, valamint a keresztyénség és a magyarság összhangban legyen: *az ember teljességét* tartalmazó képet (Van-kép), a *nevelési eszmény* képét (a Lehet- s ezért Kell-kép) és *az egészséges nevelő* képét. Ezzel együtt s egymással összefüggésben meg kell határoznunk a nevelés, az oktatás és a tanítás tevékenységének lényegét.

2.
Az ember

Az ember egyéni lelki egész. Sorsa a környezetével való cselekvő kölcsönhatásban alakul. A természeti és a társadalmi környezet hatásait a **megismerő** funkcióval fogja fel (érzékelés, észlelés), őrzi meg (emlékezés) és dolgozza fel (képzelet, gondolkodás). Az ember dinamikus **irányulásai**val (szükségletek, ösztönök, vágyak, törekvések, beállítódások, érdeklődés, értékorientáció, csúcsán az akarással) aktívan vissza is hat környezetére, alakítja azt. Az akarat, mely egyszerre döntési aktus és folyamat: a cselekvés valamennyi energiájának egységbe kényszerített irányítása. Az ember személyiségének harmadik funkciócsoportja a megismerést és a cselekvést egyaránt átszövő és a magunkhoz valamint másokhoz való viszonyunkat életérdekeink alapján közvetlenül tükröző **érzelmeink**, indulataink.

Az ember **dinamikus önszabályozó rendszer.** Lelki funkcióink egyik csoportja – a nagyobb és filogenetikusan ősibb – tudattalan, a másik tudatos. Egy funkciónk akkor válik tudatossá, ha kapcsolatba kerül az *én*-nel. Az én a személyiség csak tudatossá vált részének a vonatkoztatási és energetikai központja. Ezt azért is fontos szem előtt tartani, mert a bennünk egyszerre jelen levő jó és gonosz erők leghatalmasabbjai tudattalan folyamataink mélységeiből törnek elő. Ezeknek a tudatosítása az önismeretet gyarapító belső, erkölcsi fejlődésünknek s hitből fakadó megújulásunknak is fontos része.

Tudatos **személyiségünk** valójában egy **cselekvésszabályozó** rendszer, amelyben valamennyi pszichológiai funkciónk – meghatározott szereposztás szerint – részt vesz. Az ember cselekvő lény. Saját sorsának valóban kovácsa lehet, de csak annyira, amennyire önmagát és helyzetét helyesen felmérve, a megfelelő időben megfelelően cselekszik.

A hatékony nevelés mindig az egész szabályozó rendszerre, annak ösztönző, szervező és végrehajtó funkcióira egyaránt hat. A teljes személyiséget csak akkor formáljuk, ha a tudattalan folyamatokra is hatni tudunk. Ezért van szükség a hit mélységeiből fakadó és a lélek mélységeiig hatoló vallásos nevelésre.

3.
A nevelési eszmény: a tökéletesedő ember.

A nevelési eszmény az az emberkép, amely az embert élete és embersége legnagyobb értékére fejlesztve, teljességében és tökéletesedésében mutatja be. Korszerű értelmezéséhez gyökeres szemléletváltásra van szükség.

Az emberiség történelme során számos nemes gondolat, érték vált nevelési eszménnyé. A nevelési eszmény értékét azonban nem valamely eszme adja, abból nem vezethető le. Az eszme csak absztrakciója a valóságnak, annak eszmei mása. A nevelési eszmény valóban értékkategória, értékét azonban nem az eszme, hanem az élet, **az emberi természet valósága** adja. Ez az alapja. A nevelési eszmény a mindenkori tudás szintjén három képet tartalmaz: az ember lényegéről, fejlődéséről (fejleszthetőségéről) és fejlesztéséről (a nevelésről) alkotott képet. Így válik élettörvényeken alapuló integráló erővé és iránytűvé a nevelés minden területén és minden formájában (pl. értékelés, tantervkészítés, nevelési feladatok meghatározása, tehetséggondozás, stb.).

A nevelési eszmény nem cél, hanem **irány**, nem az emberi tökéletesség állapota, hanem a tökéletesedés véget nem érő útja, vagyis a tökéletesedő ember. S amikor a keresztyén ember Jézus tökéletességre hívó szavától – „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes!" – megretten, talán ezt szabad úgy értelmezni, mint törekvést, hogy az Ő útját járjuk, mivel Ő „az Út, az Igazság és az Élet".

A nevelési eszmény megvalósításához az induló **feltétel** és **feladat**:

- a felnőtt társadalom élettisztelő emberi kultúráltsága;
- a saját otthonnal rendelkező ép (teljes) és erős család, amelyben a gyermek közös akarattal fogant és szeretettel várták;
- kiegyensúlyozott, viszonylag boldog és igazi gyermekkor, amelyben a gyermek áthaladt a népmese világán is.

A tökéletesedő embert erős, építő élni akarás, életvidámság, cselekvő optimizmus jellemzi. Integrált személyiség, aki úgy képes önismeretre jutni, a helyét megtalálni, hogy közben az élet isteni rejtélyének öntudatlan megtapasztalásától eljut a kegyelem élményéig, a személyes istenképig. Nemzeti azonosságtudatát, hazaszeretetét is a tudattalan hajszálgyökerek táplálják.

Tudatos személyisége adottságaihoz mérten arányosan fejlett és fejlődik. Értelmesen és egyre igényesebben aktív. Tudásával együtt nő cselekvő felelősségérzete. Cselekvő erejét és képességeit értelme szabályozza, saját meggyőződéssé, majd világnézetté ötvözi.

Tevékenységét, önmagához, az emberekhez, a természethez fűződő kapcsolatait gazdag, pozitív és kiegyensúlyozott érzelmek szövik át. A tökéletesedő ember is csalódik (sokszor mélyebben, mint az igénytelenebb ember), érik kudarcok, de megtanulja feldolgozni azokat.

Autonóm személyiség, aki a szabadság és a felelősség egyensúlyában képes az önérvényesítésre és az önkorlátozásra. Embersége kibontakozásába a szocializációt, a másik embert és a határokon túli teljes nemzetet is beleérti.

Tudatos életvezetéssel törekszik teljes egészségre. Ezért egyéniségéhez és lehetőségeihez mért lelki és testi edzése szokássá, életmódjának részévé válik.

A tökéletesedő ember belülről fakadóan, az élet tiszteletéből eredően etikus. A hatókörébe kerülő minden életért cselekvő felelősséget vállal. Életének mindig van értelme, mert értelmes feladatok vállalásával maga ad értelmet életének. Humanizmusa nem passzív szemlélet, hanem a saját emberségéért szüntelenül folytatott kemény, belső küzdelem.

Jól ismeri az európai s benne a magyar történelmet és kultúrát. Önkritikus önbecsüléséből fakad erős családi érzése, s erre épül magától értetődő természetességgel nemzeti öntudata. Hazaszeretetének lényege az összmagyarság sorsához méltó magatartás. Egyéni, családi és nemzeti önbecsüléséből fakad más népek, nemzeti-

ségek, más vallású emberek iránti megértése, türelme és tisztelete. Mások megítélésében egyetlen mércéje: az igaz emberség. Emberségének, magyarságának s európaiságának ereje – jól tudja – a sokszínűség harmonikus egységében rejlik. Számára az új, egységes Európa feladatot jelent. E feladatát Magyarországon teljesíti, a hozzá vezető út: a nemzeti emelkedés útja. Vallja, hogy „a mi európai feladatunk: embernek lenni – magyarul" (Makkai Sándor).

4.
A pedagógus

Ki a nevelő? A nevelő az az ember, aki a saját emberségéből – tudásából, hitéből, jelleméből, mindezek fogyatékosságaival együtt – építi a rábízott gyermekek, ifjak emberségét. A nemzet napszámosa, aki naponta számot ad. Úgy „gyermekvezető" („paidagogos"), mint a számadó juhász, aki jó pásztorként terelgeti, védi nyáját, a tanítványai közösségét.

Milyen legyen? A nevelő is tökéletesedő ember, hiszen tevékenysége csak akkor hiteles, ha a nevelési eszményt először ő teszi maga fejlődése mércéjévé, ezzel könnyítve meg tanítványainak példája követését. Így használja szerszámát, a szót is, tetteivel egybehangzóan. Az üres verbalizmus, a szócséplés korszakában sem felejti el, hogy a szó, a „verbum" jelentése ige, tehát cselekvést jelentő igaz szó – az Isten szájából világot teremtő erő: legyen! és lőn!

Az igazi pedagógusnak észjárásává és szokásává vált a **nevelői gondolkodás és magatartás**, amely értékalapú, gyermekközpontú és fejlesztő célú. Tevékenységének egyszerre fontos szereplői a gyermekek és a felnőttek. Az ő belső fejlődési törvénye is **az élet tiszteletének az etikája** – valójában a krisztusi szeretet etikája – amelynek megvalósításában különösen négy területen nagy a felelőssége: a *gyermekekkel*, mint a tanítványaival, a *pályatársaival*, a *szülőkkel és családokkal*, valamint a szakmai, hivatali vezetéssel való szembesülésben. A pedagógus, ha pedagógus akar maradni, meg kell tanulnia újra meg újra gyermekké válni s annak maradni tudatos, mély értéképítő naivitással (naivnak lenni annyi, mint komolyan venni a dolgokat). Ennek megvalósítása a szüntelenül megújuló élet nagy csodája, mivel a megfáradó, lankadó lélekben a megkopottat, az elhasználtat kell újra elhasználatlanná tenni. A keresztyén pedagógus számára – s ez többlete – élete minden pillanatában adott az újjászületés kegyelme, a személyiségnek ez a totális regenerációja.

Végül egy felsőoktatással, **pedagógusképzéssel** (óvónő-, tanító- és tanárképzéssel) is foglalkozó nevelési koncepcióban szükséges, hogy legalább a képzés célját meghatározzuk. Ez is egy emberkép: érett, gyermekszerető, az egyetemes, az európai és a nemzeti értékekkel azonosuló, alkotó pedagógusszemélyiség kibontakoztatása; aki meggyőződéssel vállalja és valósítja meg a keresztyén hitelveket; aki korszerű műveltséggel és továbbépíthető szakmai tudással képes a jövő alakítására is alkalmassá váló gyermekek (ifjak) fejlesztésére és önmaga folytonos megújítására.

5.
A pedagógiai tevékenység

A pedagógiai hatás mindig **kétsarkú** folyamat. Egyik pólusában a nevelő (illetve nevelőközösség), a másik pólusában a tanuló (illetve a tanulóközösség áll). Ebben a kölcsönhatásban – akár tudatos ez, akár nem – a nevelő mindig az egész személyiségével hat a tanuló egész személyiségére. A pedagógiai tevékenység három formája között ezért csak hangsúlybeli különbség van.

A nevelés: az emberi természet törvényeit követő céltudatos és tervszerű tevékenység, amely az egyénben és a közösségben az emberség teljes értékűvé fejlődését és az erre irányuló törekvés kialakulását segíti, s amelynek szükségességét az önnevelés szünteti meg.

A nevelés alapvetően kettőt jelent: a fejlődést eredményező tevékenység ösztönzését és irányítását, valamint a fejlesztő (természeti és társadalmi) környezet biztosítását. A nevelés tehát egyszerre ösztönzés és a kedvezőtlen környezeti hatás elhárítása, javítás és megelőzés, valamint miliő- és helyzetteremtés a természetes fejlődés érdekében.

Az oktatás: a nevelésnek az a formája, amelyik túlnyomórészt az értelem működtetésén keresztül az igaz ismeretnyújtással és az ismereteket alkalmazó gyakorlás eszközeivel tudásra és meggyőződésre vezet, s amelynek szükségességét az önművelés szünteti meg.

A tanítás és az oktatás rokon jelentésű fogalmak. Az oktatásról leírtak a tanításra is érvényesek. A tanítás azonban – s ez a közfelfogásban is így él – személyesebb, mint az oktatás, s ebből fakad az a többlete, hogy hozzá kimondatlanul is inkább kapcsolódik a nevelés mozzanata.

6.
Összefoglalásként

Érdemes a nagyszalontai tanító, Arany János tanácsát megszívlelni:

„Hagyjátok a meddő vitát!
Bölcs Isten az, ki rendel,
Az ember tiszte, hogy legyen
Békében, harcban ember.
Méltó képmása Istennek,
S polgára a hazának,
Válassza ott, válassza itt
A jobbik részt magának."

Önkéntes szolgálat 2006. szeptember 10-12-ig

2006. szeptember 10-12-ig Budapesten tanácskoznak az európai református egyházi vezetők. A Református Világszövetség Európai Régiója által szervezett egyházi vezetők találkozójára a Zsinati Ifjúsági Iroda önkéntes segítőket ('steward') keres szeptember 10 reggeltől 12-én estig. Az önkéntesek feladata a vendégek fogadása (repülőtér, pályaudvar), a tanácskozás helyszínén különböző szolgáltatások biztosítása, a vendégek informálása, helyi közlekedésük, szálláshelyükre való eljutásuk segítése.

A jelentkezőket előzetes beszélgetésre hívjuk a Zsinati Irodára és bevonjuk az előkészítésbe.

Jelentkezés feltételei:
- református egyháztagság (lelkészi ajánlás)
- 16-26+ év
- kiváló angol nyelvtudás
- jó kommunikációs készség
- csapatmunkára való készség

Amit cserébe kapsz:
- teljes körű ellátás (szállás és étkezés)
- napi CHF 10 zsebpénz
- egy nem mindennapi élmény.

Jelentkezési lap kérhető a ifjusag@zsinatiiroda.hu címen 2006. júl. 25-ig.

Gyorsolvasóknak... - folytatás az 2. oldalról

Emberkép és nevelés

A tökéletesedő embert erős, építő élni akarás, életvidámság, cselekvő optimizmus jellemzi. Integrált személyiség, aki úgy képes önismeretre jutni, a helyét megtalálni, hogy közben az élet isteni rejtélyének öntudatlan megtapasztalásától eljut a kegyelem élményéig, a személyes istenképig.

A nevelő is tökéletesedő ember, hiszen tevékenysége csak akkor hiteles, ha a nevelési eszményt először ő teszi maga fejlődése mércéjévé, ezzel könnyítve meg tanítványainak példája követését – írja dr. Rókusfalvy Pál.

Az élő hagyomány, mint történeti forrás

A történelemkutatás viszonylag fiatal módszere a személyes emlékek felidézése, a visszaemlékezések elmondása, az oral history. A mesélő saját szemszögéből világítja meg a kérdező által felvetett történéseket. Egy-egy esemény elbeszélésekor a történész feladata kideríteni, mi is történt valójában, hiszen nem a megtörtént tényekről, hanem csupán a múlt narratív formában taglalt elbeszéléseivel állunk szemben. Mégis az oral history–vizsgálódás eredménye a múlt megítélése szempontjából elengedhetetlen. Moncz Anikó cikke.

Az emlékezet és a tanulási zavar

A tanulási zavar meghatározott készségek, képességek kombinációjának következménye, amely bármely intelligenciaszint mellett megjelenhet. Fazekasné dr. Fenyvesi Margit cikkében esetpéldák mutatják, hogy az emlékezet hibás működése mindegyik tanulási zavar kísérő tüneteként szerepelhet. A tanulási eredményességet döntően befolyásolja, hogy a tanulásban az egyik központi szerep a memóriáé. A következmény: a kezeletlen, vagy rosszul kezelt tanulási zavarok személyiségsérüléshez, magatartászavarokhoz vezethetnek.

Az emlékezet mint versenyelőny

Czibere Károly

A versenyelőny, versenyképesség napjaink egyik leggyakrabban használt kifejezése. Talán úgy lehet leginkább meghatározni, hogy az a versenyképes, ami vagy aki sikeres és eredményes, mégpedig abban az értelemben, hogy egy bizonyos pályán folyó versenyben vezető pozícióval rendelkezik, vagy legalábbis minden képessége megvan ahhoz, hogy ezt a vezető pozíciót elérje.

Az, hogy a versenyképességről sokat hallunk, magától értetődik. Hiszen a rendszerváltás után kialakított társadalmi, politikai és gazdasági struktúra egyaránt a versenyre épül. A piacgazdaságban egymással versenyző vállalatok kínálják termékeiket, a demokratikus politikában egymással versenyző pártok kínálják programjaikat. A versenyalapú rendszerek arra a vélekedésre épülnek, hogy a nyílt verseny hatékonyan szelektálja ki azokat a piaci szereplőket, amelyek a többieknél eredményesebbek.

Ezért hordoznak kockázatot és veszélyt a piacgazdaságra és demokratikus politikára nézve az olyan törekvések, amelyek a verseny-mechanizmus érvényességi körét szűkítenék, például monopóliumok kialakításával. Többek között az a döntés, amellyel a Matáv monopóliumát egészen a közelmúltig fenntartották a vezetékes telefóniában, vélhetően jelentős többletköltségeket hárított a társadalomra; a korábbi piacnyitás valószínűleg gyorsabb ütemben csökkentette volna a percdíjakat.

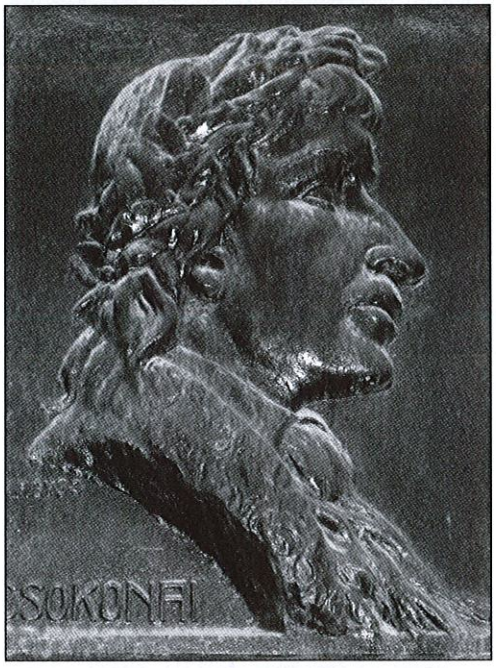

Csokonai emléktáblája a debreceni Református Kollégium falán

Magyarországon nem is annyira a monopóliumképződés, és -képzés az igazi veszélyforrás, hanem az oligopóliumok kialakulása, amikor két-három nagy eladó uralja a piacot. Ők ugyanis hajlamosak inkább megegyezni az áraikról, mintsem egymással versenyezni. Emlékezhetünk a sztrádaépítő cégekre vagy a fővárosi moziüzemeltetőkre. Ennél súlyosabb következményekhez vezet, hogy a közvélemény formálásának területén, a médiapiacon is csupán két nagyobb ideológiai tömb alakult ki, és rajtuk kívül semmilyen további szereplő nem képes megélni ezen a piacon. Ez azért kétségbeejtő, mert abban az esetben, ha mindkettő torzítja a társadalomról, politikáról, gazdaságról alkotott valós képet, akkor az adott társadalomban nincs esély a valóság megismerésére és megalapozott döntések meghozására.

Ugyanakkor vannak olyan érvek is, amelyek szerint nem lehet minden területen alkalmazni a versenyelvet. Aki például a kereskedelmi televíziók versenyét, és annak eredményét tanulmányozza, érzi, hogy a verseny önmagában nem produkál néhány kívánatos hatást: például a közszolgálati jellegű kínálat alacsony mértékű. Ezért alakult ki a nyugati demokráciákban az a gyakorlat, hogy a kormányzati struktúrákban két terület mindig kitüntetett figyelmet kap: ***a versenyhivatal*** a versenymechanizmus érvényesítésére és ***a fogyasztóvédelem*** a versenymechanizmus káros hatásainak mérséklésére.

Persze annak, hogy manapság mind az Európai Unióban, mind a hazai nyilvánosságban egyre gyakoribb a „versenyképesség" kifejezés használata, más okai vannak. A versenyképesség hangsúlyozása általában a figyelem burkolt felhívása arra, hogy az európai államok többségében honos jóléti célú jövedelem-újraelosztás akkora terhet rak a gazdaságra, amely e gazdaságoknak a világgazdasági versenyben történő fokozatos lemaradásához vezet. Az ezzel ellentétes vélemények szerint éppen a kiterjedt jóléti ellátórendszer óvja meg a humántőkét a nagyobb károsodástól, és ezért versenyképesebbek a munkavállalók.

Hogyan illeszthető a versenyről és a versenyképességről a fentiekben alkotott képbe az emlékezet? Az emlékezet olyan ismereteknek, tudásoknak, intézményeknek, eljárásoknak, stb. a halmaza, amelyek egyrészt korábban történtek, alakultak ki, fogalmazódtak meg, másrészt a jelen valamely területére vannak vonatkoztatva. Ebben az értelemben tehát az emlékezet nem egy passzív tény- és adattár, hanem múlt dolgoknak a je-

lenre való alkalmazása. A politikai elemző például válogat a múlt tényeiből, hogy releváns értelmezést adjon a jelen történéseire. Így tehát az emlékezet maga is verseny terepe: az elmúlt dolgoknak a versenye a jelen értelmezésében játszott szerepért.

Számtalan esettel találkozunk, amikor az egyedi emlékezet, tapasztalat rendkívül nagy mértékű versenyelőnyt biztosít: egy új innováció, egy új eredményes gyógyszer, egy új, a korábbinál olcsóbb eljárás a piaci versenyben elfoglalt pozíciót javítja. Sok esetben ezt az eredményt a kormányzat is védelemben részesíti a versenytársakkal szemben: szabadalmi oltalmat élvez.

Az emlékezet mégis a legnyilvánvalóbban azért fontos tényező a versenyelőny megteremtésében, mert a verseny valójában egy iteratív folyamat, folytonos tanulással és korrekcióval. Ha nem valósult meg a piaci tervem, ha nem tudtam eladni annyit, amennyit szerettem volna, ha a tervezettnél kisebb a bevételem, akkor meg kell keresnem, hol is hibáztam, és miképp javítható a teljesítményem. A következő piaci tranzakció során már felhasználom a korrekció eredményét. Ez a folyamatos korrekció az emlékezetből táplálkozik.

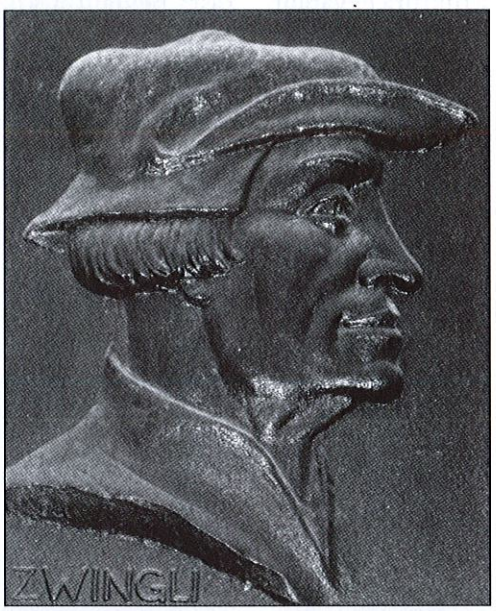

Zwingli emléktáblája a debreceni Református Kollégium falán

Minél intenzívebb ez az iteráció, annál jobban működik a versenymechanizmus. És fordítva: ahol kevés lehetőség van ennek a tanulási folyamatnak a kialakulására, ott igen óvatosan kell eljárni, mert a verseny csak korlátozottan érvényesül. Tipikusan ilyen szituációval szembesülünk akkor, amikor olyan terméket vásárolunk, amelyet csak ritkán veszünk (pl. lakást), és ezért ezekben az esetekben kevéssé segít az emlékezetünk. Ha korábban panellakásokban laktam és most családi házat szeretnék venni, kevés hasznosítható tapasztalattal rendelkezem a jelenlegi tranzakcióhoz. Olyan termékek esetében, amelyet szinte naponta fogyasztok, gyorsan tudok korrigálni: ha az egyik boltban gyenge kiszolgálásban volt részem, egy másikat választok.

Csakhogy mi történik, ha falun élek, és csak egy bolt működik, és ott pocsék a kiszolgálás? Valószínűleg nem fogok átjárni a szomszéd településre élelmiszerért, ahol pedig tudom, mert emlékszem, hogy jó a kiszolgálás. Van tehát olyan eset, amikor hiába tudjuk, hogy melyik a jó termék vagy szolgáltatás, sajnos, nem hozzáférhető számunkra. Ez a korlát a versenyképesség egyik legnagyobb akadálya. A falusi gyermekek számára elvileg elérhető a városi mozi, uszoda, színház, de ha naponta csak egy Volán-járat közlekedik, akkor ez csak a lehetőség marad. A versenyképesség fogalmába tehát az esélyegyenlőség fogalma mélyen beágyazott.

De ha az egyéni emlékezet ennyire korlátozottan képes a versenymechanizmus érvényesítésére, akkor mit tehetünk? Hát megbeszéljük, megosztjuk tapasztalataink at! A saját emlékezet, a saját tapasztalat igen ritkán bizonyul elegendőnek ahhoz, hogy eredményesen választhassunk alternatívák között. Azonban a kollektív emlékezet már sikerrel nézhet szembe a fentiekben megfogalmazott nehézségek többségével. A közösségek által összegyűjtött tudások felhasználásával tehát kiszelektálhatóak azok az opciók, amelyek nem optimális következménnyel járnak, de amelyeket az egyedi emlékezet nem kifogásol.

A tömegtermelés, tömegfogyasztás, tömegmédia és tömegdemokrácia korában különösen is fontos a kollektív emlékezet érvényre juttatása. Számos demokratikus államban például alkotmánybíróság korlátozza a kormányzat által választható opciók listáját. Erre azért van szükség, mert a többség nagyon könnyen elfelejtkezik a kisebbségről. Számos demokratikus államban kell külön intézkedéssel vagy szabályozással garantálni a közszolgálati műsorokat és tartalmakat, mert ezeket a tömegmédia egyébként nem hozná létre.

A kollektív emlékezet intézményei azonban nem csak állami szerepvállalással alakulhatnak ki. A korábban említett ingatlanpiaci példában a döntésemet segítik az olyan adatbázisok, amelyek ingatlanközvetítők állami közreműködés nélkül állítottak össze. Ezek segítségével már könnyedén tudok tájékozódni. Tehát számtalan eset van, amikor maga a piac képes létrehozni és a versenyben felhasználni ezeket a tudáskumulációkat.

Így tehát akár piaci tranzakciókról, akár demokratikus politikáról van szó, érdemes figyelmünket a versenyszituációkra vagy azok hiányára összpontosítani és mindig számba venni, hogy milyen egyéni és kollektív tudások érvényesül(hetné)nek azokban.

A vers- és a zenetanulás nyeresége

K. Udvari Katalin

„....csak az első 100 darab betanulása nehéz, a többi játszva megy: a memóriakészség is gyakorlás dolga."

Kodály Zoltán fenti szavai 1952-ben hangoztak el a Kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskolában tett látogatása után, és azt is *„kérte, hogy az osztálytanítók mérjék le az ének többletórák hatását a közismereti tárgyak tanításában"*. Nemesszeghyné Szentkirályi Márta iskolaalapító igazgatónő a naplójában az 1953. július 29-i bejegyzésében örökítette meg Kodály gondolatait.

Vajon szükséges-e napjainkban felidézni egy olyan iskolatípust, ahol minden nap énekeltek és zenéltek a gyerekek? Hiszen ma már sokan szinte felesleges időtöltésnek tartják a művészetekkel való foglalkozást, amit bizonyít az általános iskolák énekóráinak összezsugorodott óraszáma is. Igen, fel kell idéznünk az ének-zene tagozatos iskolák eredményeit és tapasztalatait, mivel ezek támasztják alá, hogy miért is (lenne) fontos része közoktatásunknak az éneklés-zenélés.

Először afelől vizsgálódjunk, hogy a gyermekek vajon hogyan érezték magukat abban az iskolában, ahol meg tudták valósítani Kodály nevelési elveit? Itt a zenei anyanyelvet népi gyermekdalokkal, népdalokkal alapozták meg, amely zenei anyag figyelembe vette a beszélt nyelv hanglejtését, ritmusát, hangsúlyainak törvényszerűségeit, és zenei hagyományaik révén nemzeti értékeket és örökséget képviseltek. Mindezek megvalósítására – a napi rendszerességgel megtartott énekórák (heti 6 alkalommal), a közismereti órákhoz kapcsolódó néptánc foglalkozások, karének órák és a délutáni hangszeres és kamarazene órák adtak lehetőséget. Ez nem volt túlságosan nagy teher a tanulóknak? Nem rontotta az iskolai tanulmányi eredményeiket? És mit jelentett későbbi életükben az a többlet, amit az ének-zenei általános iskolák intenzív ének-zenei nevelésével kaptak?

A válaszkereséshez jó alkalmat adott a kecskeméti, az ország első ének-zenei általános iskolája megalapításának 50 éves jubileumi évfordulója, 2000 őszén. Megkeresve a legelső osztály egykori tanulóit, majd más iskoláknak a későbbi években végzett ének-zenetagozatos növendékeit (akiknek életkora között több évtizednyi különbség volt, földrajzilag távol éltek egymástól, ebből következően személyesen nem ismerhették egymást), akik szinte ugyanazokat a kifejezéseket használták az iskolai éveikre emlékezve. Válaszaik szerint a mindennapos éneklés-zenélés, néptánccal való foglalkozás alakított ki bennük olyan *szellemi és fizikai állóképességet, valamint nemzeti kultúránk iránt olyan nagyfokú kötődést,* amely egész életre szóló útravalót adott, és amit szinte valamennyi megkérdezett egykori növendék megfogalmazott. Ez segítette őket későbbi tanulmányaikban, hivatásuk gyakorlásában és a mindennapi életben. *„Színesebb volt ez az iskola, mint a többi. Az ének pihenést jelentett a többi közismereti tárgy között, a néptánc órák kielégítették mozgásigényünket." „Az iskola adott egyfajta optimizmust, ma divatos kifejezéssel élve pozitív gondolkodást, a sikeres szereplések révén önbecsülést, az összetartozás érzését." „Az iskolában, most azt mondanánk, túlterheltek voltunk. Ezt azonban akkor nem éreztük. Bírtuk a terhelést. A sok szereplés ösztönzött bennünket. A későbbiekben is ennek hasznát vettem a sokféle teendő között eligazodni. Megtanított napirend szerint élni, a lehető legjobban beosztani az időt." „Kulturált viselkedést, kulturált megjelenést, belső egyensúlyt, vagy legalább is erre törekvést köszönhetünk a zenének." „Boldog és büszke vagyok, hogy zenei általános iskolába jártam."* -idézetek az egykori tanulók írásban megfogalmazott személyes megnyilatkozásaiból.

Kodály Zoltán a Kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskolában

Az egykori diákok egyértelműen pozitív hangvételű visszajelzései azonban éles ellentétben állnak korunkban a társadalom egy jelentős részének véleményével a zenei nevelés fontosságát illetően. Valóban, az elmúlt fél évszázad alatt – hiszen ennyi idő telt el az első ének-zenei általános iskola megalapítása óta – olyan gyökeres társadalmi, gazdasági és technikai változások történtek, amelyeknek az '50-s években még nyoma sem volt. Ezt mélyreható

társadalmi és gazdasági átrendeződés kísérte, ami értékváltással is járt. Éppen ezért sajnálatos, hogy a széles nyilvánosság előtt alig ismeretek az utóbbi évtizedeknek, főként a '90-es éveknek azok a természet- és társadalomtudományi vizsgálati eredményei, melyek felhívják a figyelmet a művészeti nevelés (az ének, zene, tánc, képzőművészeti tevékenységek, a versmondás és a színjátszás stb.) *semmi mással nem pótolható jelentőségére*. Csak az elmúlt évtizedek tudományos kutatásai adtak magyarázatot arra, hogy hogyan hat a gyermekekre (főként 3-10 éves korig) *a művészeti tevékenységekben való aktív részvétel, és annak milyen* életre szóló *élettani és lélektani hatásai* vannak.

A *megfelelő szakképzettséggel rendelkező pedagógus* által vezetett *kellő gyakoriságú* és *módszeresen felépített* ének-zenetanulás jótékonyan hat valamennyi közismereti tárgy elsajátítására (az írás-olvasásra, a matematika- és nyelvtanulásra, stb.), valamint meghatározó jelentőségű a logikus gondolkodás-, a memóriakészség fejlesztésében, a kreatív gondolkodás kialakításában, segít a hátrányos kulturális és szociális környezetben élő gyermekek felzárkóztatásában, a fogyatékossággal élők életérzésének javításában és társadalmi elfogadtatásában – csak a legfontosabbakat említve.

(Itt egy rövid kitérővel szeretnék utalni a legutóbbi időkben felvetett „ajánlásra", „a könnyűzenét az iskolába" című javaslatra. Elképzelhető kisiskolás korú gyermekek képességeit fejleszteni a rockzene ritmikai és dallami elemeivel? Érzelmi nevelésüket gazdagítja azok szövege és gondolatvilága? A véleményem szerint mindez elképzelhetetlen! Ha a felső tagozatosok és a még nagyobbak a könnyűzenével iskolai óráikon mégis szeretnének kapcsolatba kerülni, az alkalmanként, a nyelvórák részeként elfogadható, a tanár által kiválasztott könnyűzenei „slágerek" idegen nyelvű megtanításával, nyelvgyakorlás céljából.)

A művészeti nevelés sokirányú pozitív hatásának igazolására természettudósok kutatási eredményeit szeretném idézni:

Dr. Victor András biológus, *„A Kodály-koncepció pszichológiai - fiziológiai alapjai"* című tanulmányából:

(...) „Akárhova nézünk, mindenhol azt kell tapasztaljuk, hogy a tanulók megterhelése nem kiegyensúlyozott, hanem egyoldalú. Igazolt ismereteink szerint a túlterhelést sohasem a még oly sok, de változatos, hanem az egyoldalú terhelés okozza. Az előbbiekből egyenesen következik, hogy az ének-zene tagozatos általános iskolások egy újabb, de a többitől eltérő jellegű feladat végzése következtében nem fokozottabb terhelést szenvednek el, hanem éppen fordítva, csökken a túlterhelésük, bár több, mégis könnyebben teljesíthető a programjuk."

Dr. Hámori József agykutató professzor *„Néhány megjegyzés a zene és az ének neurobiológiájáról" című írásából:*

„(...) A muzikalitás tehát, a beszédhez hasonlóan tanult tulajdonság, amelyet – ahol lehet – a szülői házban, de az esetek túlnyomó többségében az iskolában kell(ene) tökéletesíteni; s itt nemcsak a muzsikáról, mint élvezeti lehetőségről, hanem a hozzá kapcsolódó egyéb, jobb féltekés tulajdonságok szimultán fejlődési lehetőségeiről van szó. Röviden: a személyiség optimális kifejlesztéséről. Magyarország e szempontból is szerencsés, hiszen az optimális zenei nevelési módszer, a Kodály Zoltán és Ádám Jenő által kialakított új pedagógia a rendelkezésünkre áll. (...) A zeneénektanítását már csak azért is erősíteni kell az iskolákban (és nemcsak a zenei tagozatokban), hogy a túlságosan féloldalas, verbális kultúra újra kiegészülhessen a jobb félteke, a muzsika által képviselt értékekkel."

Végezetül a témával foglalkozó külföldi vizsgálatokról szeretnék röviden szólni:

„A zenetanulás javítja a gyermekek szómemóriáját. Ezt a Hongkongi Egyetem kutatói állapították meg. Kilencven, 6-15 esztendős gyermeket vizsgáltak meg. A gyermekek közül 45 zenekari tag volt, és zenélni tanult valamilyen hangszeren, másik felük nem kapott zenei képzést. A teszt során a gyerekeknek felsorolt szavakra kellett emlékezniük. A vizsgálat során kiderült, hogy a zenélő gyermekek jóval több szóra emlékeznek, mint a zeneileg képzetlenek. Egy év múlva sor került az összehasonlító vizsgálatra: a továbbra is zenélő, ill. zenét tanuló gyermekek még jobb teljesítményt nyújtottak, mint az első teszten. Ezzel szemben azok, akik időközben abbahagyták a zenélést, további teljesítményjavulás nem volt kimutatható. Azonban még mindig jobban teljesítettek, mint a zeneileg képzetlen kontrollcsoport tagjai."

Ernst Waldemar Weber professzor Svájcban háromféves tudományos kutatást végzett, amely során 50 általános iskolai osztályt vizsgáltak, és a következőket rögzítették és publikálták 1993-ban. A heti zeneórák számát heti ötre emelték. Ehhez a főbb tantárgyakból: matematika, anyanyelv és idegen nyelv heti egy-egy órával csökkentették az óraszámot. A vizsgálat tárgya az volt, hogy a zenével való intenzív foglalkozás révén hogyan változik a koncentráló képesség, az emlékezet, a nyelvi- és általános kifejezőkészség, az életöröm és az iskolai motiváció. Minden tantárgyban, a csökkentett óraszámúakban is, normál, vagy jobb teljesítményt vártak, amit a *vizsgálatsorozat bizonyított is.*

A választott témánkról, a készségek és képességek között kiemelkedően fontos ***memóriakészség fejlesztéséről*** szóljunk most részletesebben. Foglaljuk össze a dal-, és a vele

sokban megegyező verstanulás – a memorizálás – megvalósításának néhány gyakorlati útját.

Daltanítási módszerek

1. *Hallás utáni daltanítás*

Az első mozzanat a **hangulat-**, vagy az **érdeklődés** felkeltése – pár szóval a dal tartalma és szövege iránt. **Szemléltetés.** A tanár a dalt elénekeli. Fontos, hogy csak egyedül énekeljen, még ha egyik-másik tanuló tudja is. **Szövegmagyarázat.** A gyermekek legyenek tisztában azzal, hogy mit énekelnek. **A tanítás maga.** Most már csak a dal első sorát énekelem el, a tanulók még mindig csak figyeljenek. Azután a gyermekekkel énekelem el, majd önállóan énekeljenek. Végül valaki egyedül is megpróbálhatja. Ugyanígy megtanuljuk a második sort is. Mielőtt tovább mennénk, az első-második sort összefüggően is elénekeljük. Következik a harmadik majd negyedik sor, a harmadik és negyedik együtt, majd az egész dallam. **Begyakorlás.** Az egész osztály, vagy kisebb csoportok énekelnek. Ha több versszak van, itt már csak a szöveget kell megtanulni. Rövidebb dalok esetén nem szükséges ezt a metodikai utat végigjárni.

2. *Hangjegy utáni daltanulás*

A gyermekek nem hallás után tanulnak, hanem előttük van a kotta. **Hangulatkeltés.** (Például elolvasathatjuk a szöveget.) **Szövegmagyarázat. A tanítás maga:** ritmikai és melódiai részből áll. Először felírom a ritmusokat, vagy a gyerekekkel íratom fel a dallam ritmuskészletét. Ebből készülhet egy kis gyakorlat: például megszámozhatom az ütemeket, amit a gyerekek eltapsolnak, vagy könyvből végigolvassák a dal ritmusát, a szöveget ritmikusan elolvassák. (Ezt csak akkor, ha jó a dallam prozódiája.)

Ezután következik a dallami rész megtanulása. Felírom a dallam hangkészletét. (Nem elég csak a hangsor, az egész ambitus kell.) Majd a könyvből énekelnek a tanulók szolmizálva. Ha nehéz a ritmus, csak később egyesítem a dallam és a ritmus elolvasását. Kezdetben csoportosan énekelnek, majd megkérdezhetjük, hogy ki próbálná meg egyedül? Hogy az egész osztály jól tudja-e már, és erről meg szeretnénk bizonyosodni, lallázva énekeljenek. Csak akkor kezdjenek szöveggel énekelni, ha már a dallamban biztosak. **A tanár egyedül bemutatja** ismét (frazeálás, dinamika, stb.). **Gyakorlás.**

3. *Az összesítő, vagy globális módszer*

Lényege a hallás utáni daltanulás, amit gyermekjátékés gyermekdalok tanításánál alkalmazunk, általában az általános iskola első vagy második osztályában. A dalt egészében tanítjuk, játék közben, a gyerekekkel énekelve.

4. *Daltanítás kézjelek után*

Rövid **hangulatkeltés** után elmondjuk a dal szövegét, mint egy verset. Először az egészet, azután soronként. **Kézjellel** először egy kis gyakorlatot végzünk a dalban előforduló hangközökkel: soronként ritmikusan mutatva, majd emlékezetből énekelve. Ezt követően elkezdem **soronként tanítani.** Kézjel után megtanulják fejből a dallamot, és ha már tudják, hozzá illesztjük a szöveget. Ezután egyben, összefüggően elénekelik a dalt. Befejezésül még egyszer a **tanár bemutatja,** és a gyerekek **begyakorolják.** (Ez a módszer a hallásutáni és a kottautáni tanulást egyesíti, főleg a nem hosszú és nem nehéz ritmikájú daloknál alkalmazható.)

5. *Betűs daltanítási módszer*

Olyankor alkalmazzuk, amikor a dal nem hangjegyekkel, hanem szolmizációs betűkkel és ritmusjelekkel van leírva. **A tanítás menete** a következő lehet: **tapsoljuk el** a dal **ritmusát,** és ha szükséges, ebből ritmus-előgyakorlatot is végezhetünk. Ha a ritmus már jól megy, áttérünk a **dallam tanítására.** Most szolmizációs betűkről tanítjuk a dallamot. Ha szükséges, itt is végzünk előgyakorlatot (a dal hangkészletét felírjuk a táblára). Ezután **megtanítjuk a szöveget,** mint egy verset, majd a dallamot lallázva, vagy dúdolva énekeltetjük. Végül **szöveggel is elénekeltetjük** a dalt. (Be is írhatjuk a szolmizációs betűk alá, betűnként egy szótagot.)

6. *Levezető, vagy deduktív módszer*

Lényege, hogy a már ***hallás után megtanult dalt*** utólag **hangjegyekkel** leírjuk. (Az induktív módszernek a fordítottja, ahol hangjegy után történik a daltanulás.) **A megvalósítás módja** a következő: megpróbáljuk a metrumot megállapítani, leggyakrabban a szöveghangsúly alapján. Ha ez sikerült, akkor ütemezve énekeljük el a dallamot, és **ütemenként írjuk le a ritmusát.** Következik a dallami rész. **Megpróbáljuk a jellegét megállapítani** (dúr vagy moll), ebben segíthetnek a jellegzetes fordulatok is. Soronként énekeljünk dúdolva, szolmizálva, majd szöveggel. Végül leírjuk hangjegyekkel. Ha már az egész dalt leírtuk, elénekeljük a füzetből, aláírjuk a szöveget, végezetül megbeszéljük az esetleges írásjeleket (ismétlőjelek, szünetek, fermata, stb.). Ezt a módszert nevezik ***csoportos öndiktálásnak*** is. Igen fontos, mert a zenei elemek tanítása leggyakrabban így történik.

7. *Kijavító vagy korrigáló módszer*

Olyan esetben alkalmazzuk, ha a tanulók ismernek egy dalt, de azt vagy hibás ritmussal, vagy dallammal, esetleg hibás szöveggel énekelik. Ennél a módszernél **kiválasztjuk a hibás részletet,** és annak **helyes változatát tudatosítjuk** bennük. Ha ez a ritmusra vonatkozik, akkor felírjuk a helyes ritmust a táblára. Majd azt ütemezik, tapsolják,

elmondják ritmus-szolmizálással. Amikor már jól tudják, beillesztik a dalba, és gyakorolják, hogy a helyes éneklés rögzüljön. Hasonlóképpen kell eljárni dallami hiba esetén is. Azonban ha nyilvánvaló, helyes és elfogadott variánsról van szó, nem javítjuk ki.

8. *Bicinium tanítása*

Kétszólamú műveket ***hangjegyes módszerrel*** tanítunk. Ha szövege van, **hangulatkeltés** és **szómagyarázat** vezeti be a tanítást. Ha nincs, a **mű elemzése** helyettesíti a hangulatkeltést: a témák megállapítása, hangnem, esetleg dóváltás, a fő dallam megállapítása, amely hol a felső, hol az alsó szólamban szólal meg. **A tanítás menete**: először megtanítjuk a **fő dallamot** az egész osztálynak. Majd **szólamtanítás** következik. Ezt is az egész osztálynak: egyszer az egyik szólamot, majd a másikat (ahol a dallam van, dinamikailag is kiemeljük). **az osztályt két részre osztom**, így énekelnek, itt is figyelve a fő dallamra. Először dúdolva énekelnek együtt, majd azután szöveggel. **Szólamcsere.** Kipróbáljuk kisebb csoportokkal is, végül 2 gyerek énekeli el. (Fontos a tempótartás. Valamint soha ne hagyjuk kiabálni a tanulókat, így mindig tisztábban intonálnak.)

9. *Kánon tanítása*

(Ezek legtöbbször műdalok.) ***Hangjegyes módszerrel*** tanítjuk. Ismét **hangulatkeltés** és **szövegmagyarázat** vezeti be a tanítást. Ha **ismert szerző** művéről van szó, pár szóval bemutatjuk a szerzőt, röviden szólunk a korról, amelyben élt, és megmagyarázzuk a kánont, mint műfajt. **A tanítás módja: két részre** osztom az osztályt. Fontos, hogy a tanár tudja a szólamok beindítását, és ugyanilyen fontos a helyes megállítás is. **Ha két szólamban biztosan megy** az éneklés, megpróbálhatjuk 3 és 4 szólamban is. Ha már az egész osztály tudja, kisebb csoportok is elénekelhetik, végül 1-1 gyermek mutassa be.

10. *Kombinált módszer*

Az itt felsorolt módszerek szükség esetén kombinálhatók egymással. Például: tanítok egy dalt hallás után, egy nehéz részt kiemelek, és a hangjegyes módszerrel megtanítom, majd visszaillesztem az egészbe. Vagy: a nehezebb dallami részt kézjeles módszerrel segítem. (A variáció lehetősége számtalan, a pedagógus találékonyságától és a tanulók képességétől függően).

A módszertani felsorolásból minden bizonnyal kitűnik – még az ének-zenetanítást hivatásszerűen nem tanultak számára is –, hogy a hatékony énekoktatásnak nélkülözhetetlen feltételei vannak: *a tanításra fordítható idő mennyisége, a gyermeke életkorát és képességeit figyelembe vevő módszertani megközelítés és a gyermekek aktív részvétele.* Végezetül említem a legfontosabbat, az *ének-zenetanár személyét*, aki hittel és hivatásszeretettel irányítja a gyermekek fejlődését.

Itt példaként ismét a kecskeméti iskolaalapító igazgatónőt, Nemesszeghyné Szentkirályi Mártát szeretném idézni (1923-1973.), aki az 1950-s évek legelején minden nehézséggel megküzdve próbálta a gyakorlatban is megvalósítani Kodály elképzeléseit, az első ének-zenei általános iskola megszervezésével és elindításával. Kodály Zoltán szavai szerint ez az első iskola, *„amely szervesen beépíti a zenét az általános emberi műveltségbe."*

Nemesszeghy Márta pedagógusi hitvallását és az iskolaalapítással kapcsolatos küzdelmeit ugyancsak naplóbejegyzéséből (1955. június 28.) ismerhetjük meg: „Rövid az életünk, és nagy a feladat. Csak rendíthetetlen hittel, elvhűséggel, szilárd akarattal, a támadásokat elviselve, a keserűséget lenyelve, de soha egy lépést sem hátrálva teljesíthetjük a nagy feladatot. (...) Tartsanak inkább továbbra is fanatikusnak, mosolyogjanak törekvéseimen (...)

Fáj, de nem rettent vissza. A mostani kicsinyek majd megértenek felnőtt korukban, kiknek nem kell már kereseg niük azon, hogy az értékes, szép zene élvezete kimaradt az életükből."

Az azóta eltelt fél évszázad alatt sokat változott a világ. Még ha a XXI. század elejére a hazai közoktatásunkban „mostohagyermekké" is vált az énektanítás, elkötelezett tanárok irányításával és szülői támogatással a gyermekeknek lehetőségük van értékes művészeti tevékenységeknek részesei lenni. Ebben igen nagy súlya van az egyházi iskoláknak és az egyházak életében folyó zenei eseményeknek.

Mindehhez ösztönzést adhat egy közelmúltban lezajlott rangos esemény: az UNESCO, a világ legnagyobb kulturális szervezete az elmúlt év őszén Vilniusban (Litvánia) szeptember 8-11-ig regionális-, majd ez év tavaszán, 2006. március 6-9-ig Lisszabonban világkonferenciát rendezett a művészeti nevelésről „A művészetek és a nevelés együtthatása – Synergyes between Arts and Education" címmel. (A konferencián a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület részvételét a Magyar UNESCO Bizottság támogatta.)

A 95 országból érkező több mint 1200 résztvevő találkozójának fő témája az a gondolat volt, amit Kodály Zoltán több mint 50 évvel ezelőtt már bölcs előrelátással felvetett a bevezetőben idézett mondatában: *„...mérjék le az ének többletórák hatását a közismereti tárgyak tanításában"*, hogy a művészeti nevelés jelentőségét a társadalom felismerje.

Miért van erre szükség? Ismét Kodály Zoltán szavaival: *„aki zenével indul az életbe, az evvel bearanyozza minden későbbi tevékenységét, az életnek olyan kincsét kapja ezzel, amely átsegíti sok bajon."*

Az emlékezet és a tanulási zavar

Fazekasné dr. Fenyvesi Margit

A tanulási zavar meghatározott készségek, képességek kombinációjának következménye. Bármely intelligenciaszint mellett megjelenhet. Kialakulása organikus eredetű, amelyet a környezeti hatások módosíthatnak (*Mesterházi,* 2001). A tanulási képesség olyan specifikus és globális zavarát jelenti, amely meghatározott tantárgyi teljesítményben manifesztálódik; a diszlexia az olvasás és olvasásértésben, a diszgráfia az írás és helyesírásban, a diszkalkulia pedig a matematikai fogalmak és műveletek értésében és végzésében. Az organikus eredetű neurogén fejlődési zavarok a gyermek fejlődésében „időbeni változásokat idéznek elő, lassítják az észlelési, mozgásos, emlékezeti folyamatok integrációját az általános aktivációs és emocionális rendszerben, a képességstruktúrán belül különböző mértékű (intraindividuális) különbségeket idéznek elő. "[1]

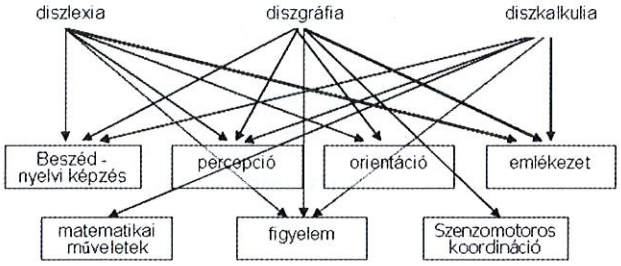

1. ábra: Tanulási zavart okozó készségek és képességek

A tanulásban az egyik központi szerep a memóriáé. A bevésés, megőrzés és az emlékezeti hozzáférés minősége meghatározza az adott ismeretek elsajátítását, amelyek nagymértékben függenek a gyermekek stratégiai és nem stratégiai tudásától. Az emlékezeti zavar tünetei 3-15 éves korban jelentkeznek (Csépe, 2005). A táblázatból látható, hogy az emlékezet hibás működése mindegyik tanulási zavar kísérő tüneteként szerepel. A megjelenés formája változó, attól függően, hogy melyik tanulási tevékenység elsajátításában okoz problémát. Alapvetően azonban az emlékezeti működés három formájának hibás mechanizmusa járul hozzá a tanulási zavar tüneteihez:

- A verbális rövid - és hosszú távú memória;
- A szeriális (szekvenciális) emlékezet;
- A téri és a vizuális emlékezet.

A beszédészlelési és beszédmegértési folyamatban alapvető fontosságú a verbális rövid távú és hosszú távú memória (*Gósy,* 1998). Az emlékezet segítségével tájékozódik a gyermek a saját mentális lexikonában. A beérkező információkat azonnal asszociatív kapcsolatba lépteti a korábban tárolt tartalmakkal (*Wolfensberger-Haessing,* 1993). Olvasáskor, íráskor, beszédhelyzetekben szósorokat hall (lát), amelyeket rögzítenie és értelmeznie kell. A rövid távú memória zavara esetében a kapacitás és a rendezettség egyaránt rosszul működhet. Az előbbiek az azonnal „mindent elfelejtők", az utóbbiak a felidézési nehézségekkel küzdők. A zavar következményei a beszédhangok felidézésének és differenciálásának nehézsége, a szótag, szó reprodukálási nehézsége (*Gósy,* 1998).

Cs. Zsuzsa 10, 4 éves (tíz éves, négy hónapos)

„Neki csak rövid szöveget szabad adnom olvasásra, mert még így is rendszerint csak az utolsó mondatra emlékszik. A többi esemény szereplőit és történéseit összekeveri, vagy hiányosan mondja vissza. Az olvasott történet tartalmának lényegét nem tudja rögzíteni." {L. Lászlóné tanító}

N. Mira, 12, 9 éves

„Ma is rettegett emlékem, hogy szinte folyamatosan kellett vele verseket kívülről tanulni. Férjemmel felváltva mondogattuk vele a verssorokat. Mondtuk jövet, menet, étkezések előtt, után, fürdés közben, lefektetés előtt, felkelés után. Így is jó esélye volt arra, hogy az iskoláig mindent elfelejtsen". {N. Mira édesanyja}

K. Ervin 35 éves

„Az iskolában legtöbbször nem tudtam, mi volt a házi feladat. Szégyelltem magam, ha a magyarázatokat vagy az információkat elfelejtettem, és ez gyakran előfordult". {visszaemlékezés}

A szövegre emlékezés sérülése a matematikai szöveges feladatok végzésekor már a kezdetnél elakadást okoz, ezért a gyermek el sem jut a műveletek kiválasztásáig. A szöveg tartalmát elfelejti, az azokban rejlő összefüggések rejtve maradnak. A bevésést

[1] Gereben Ferencné: a tanulási zavar fogalmának meghatározása a Gyógypedagógiai lexikonban (szerk. Mesterházi Zsuzsa, 2001. 160.o.)

nem a lényegre való támaszkodás irányítja, hanem egy-egy szövegrész izolált, mechanikus bevésése. Tovább rontja a teljesítést, ha az emlékezet munkáját nyelvi elmaradások fékezik, így azok nem segítik a logikus bevésést, vagy hibás bevésésre jutnak (*Bödör*, 1996).

T. Klaudia 8, 7 éves

„A két alapvető műveletet (összeadás, kivonás) tízes számkörön belül önállóan elvégzi, de ezeket szöveges feladatok esetén már nem tudja alkalmazni. Csak ismételgeti a kapott adatokat, a műveletet nem találja meg hozzá..." {Szakértői vizsgálat kérését célzó pedagógiai vélemény}

A rövid távú emlékezetben jelentkező zavarokat akár otthon, akár az iskolában gyakran figyelmetlenséggel azonosítják, tudatosan ellenkező hozzáállásnak minősítik, megkeserítve ezzel az amúgy is „kudarcviselő" gyermekek életét. A vizuális és az akusztikus típusú tévesztések mögött az odafigyelés, és nem a memória hiányos működését feltételezik. „Bár a figyelem mint komponens nem zárható ki, a memóriában tapasztalható problémák mégsem magyarázhatók a figyelemmel." [2]

L. Jázmin 7, 3 éves

„Nagyon figyelmetlen a kislányom, sajnos. A többiek már jól felismerik a betűket, de ő még mindig összekeveri azokat. Nem érdeklik a vesszők, pontok. Amikor otthon gyakorolunk, rendszerint rávágja: „nem tudom", és az iskolában tanult betűket nem nevezi meg." {L. Jázmin édesanyja}

H. Zoltán 16 éves

„Az óra rendjét rendszerint felborítja közbekiabálásaival, kérdéseivel. Már megtanultam, hogy a kérdéseire ne adjak kimerítő választ, mert Zoltán oda se figyel, hogy mit mondtam." {K. Dénes fizika szakos középiskolai tanár}

Az emlékezeti működés egyik formája a szeriális (szekvenciális) emlékezés, azaz sorozatok tárolása és felidézése. Ha ritmikus mintákat, számok, szavak sorrendjét akarjuk felidézni, akkor a szeriális (szekvenciális) emlékezetre támaszkodunk. A folyamat során a tárolt egységek mennyiségének (kapacitás) és sorrendjének egyidejű felidézése nehézséget okozhat. A vizuálisan vagy akusztikusan bemutatott sorozatok reprodukálása egyaránt sikertelen lehet.

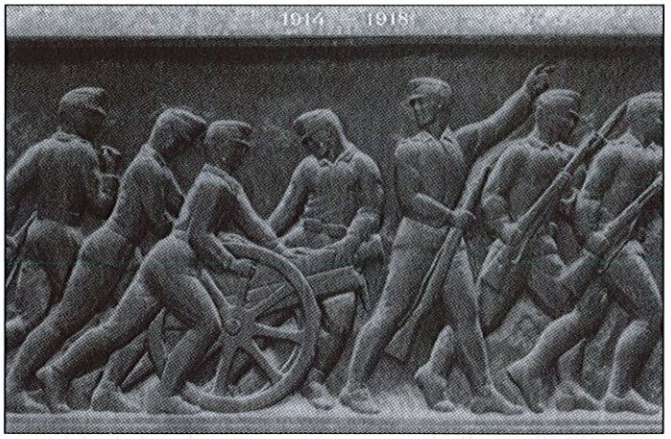

A Debreceni Kollégium hőseinek I. világháborús emlékműve

A Sindelar felmérő és fejlesztő program mérési anyagában található feladat: 4 tárgykép sorrendjének felidézése emlékezetből, illetve négy szó tárgyképének kirakása az elmondás sorrendjében. A vizuális sorrendiség felidézésének nehézségeivel küzdők általában csak az első és a második képet nevezik meg, a többi elfelejtődik, vagy mind a négyet felsorolják, de tetszés szerinti sorrendben. Ők a betűsorok, szósorok felidézésénél is hasonló hibákat vétenek. Az akusztikus sorrendiség felidézési akadályait mutatók kivétel nélkül beszédészlelési zavarokat is produkálnak.

Az a gyermek, aki számláláskor számokat hagy ki, a mennyiséget nem tudja jól tárolni, míg a következés megjegyzési nehézsége a számok sorrendjének keverésében jelentkezik.

F. Zs 10, 4 éves:

Számlálása 100-as számkörben és osztályfokának megfelelő számkörben növekvő és csökkenő sorrendben egyaránt hibás: számokat hagy ki, cserél fel a sorban" {Diszkalkulia vizsgálat anyagából}

A szeriális gyengeség jellemző tünetei látványosan jelentkeznek a hónapok, napok, szorzótábla, ABC, stb. megtanulásakor. A sorozatmegjegyzés deficitjével küzdő gyermekek nem szeretik a meséket, mert a felidézés sorrendje rosszul működik, így a tartalom értése sikertelen lesz. De ez az oka annak is, ha olvasáskor a betűk, szótagok, felcserélődnek. Így lesz a füzetből fűzte, a paradicsomból paracsidom. A sorozat végén álló egység neve végleg elfelejtődik, mert a memória energiája a sorozaton belüli adatokra korlátozódik. A szóbeli számlálásnál a részeredményeket kiszámítják, de nem tudják megőrizni, ezért hibás megoldásokra jutnak (*Bödör*, 1996).

[2] Gósy Mária (1998. 50.o.)

D. Dávid 6, 2 éves (hat éves, két hónapos)

„Megadott mennyiséget nem rak ki, addig folytatja, amíg tart a pálcikából. Megszámlál, de a kapott végeredményt elfelejti, ezért nem tudja megmondani, hogy mennyit számlált. Folyamatosan újraszámlálni kényszerül. Életkorát is csak úgy tudja, ha ujjain mutathatja közben." {Szakértői javaslat}.

A specifikus emlékezeti zavarok közé tartozik a téri és a vizuális emlékezet sérülése. Alan Baddley (idézi Szenes, 2004) elméletének lényege, hogy az emlékezeti alrendszerek (téri-vizuális vázlat) egységes rendszerben működnek. „A téri-vizuális vázlat feladatai a vizuális egész részeinek, valamint a térisége kettősségének fenntartása" [3] A vizuális memória a betű és számalakok és kiegészítőik (vessző, pont, kötővonalak, stb.) eltéréseit rögzíti. Ha csak homályos, nem szervezett képet alkot a személy az ábráról, az alakzatok bevésése a globális jegyekre összpontosul csupán, és a felidézés hiányos lesz. A hibás működés további következményeként nem rögzül a téri helyzet szerint eltérő betűalakok különbsége. A b-d, zs-sz, f-t, stb. betűpárok tévesztésének alapja, hogy a felismerésnél csak az alaki azonosság az egyetlen szempont, a téri elhelyezés különbségére emlékezés már nem jelenik meg. Nehezítő tényező a matematikai műveletek sorrendjének felidézésében a műveletek irányának téri különbsége. Egy írásbeli összeadásnál és kivonásnál meghatározott téri rendje van a művelet haladási irányának, ami ráadásul más, ha a számokat egymás mellé vagy egymás alá írjuk.

Változó eredményeket produkálhatunk azzal, hogy a műveletek sorrendjét téri helyzet szerint felcseréljük. Egy írásbeli kivonás esetében, pl. más számértéket kapunk, ha a jobbról balra haladást vagy az alulról felfelé haladó műveletet felcseréljük. A jó műveletvégzési technika ellenére a végeredmény minden esetben hibás lesz.

A kezeletlen, vagy rosszul kezelt tanulási zavarok személyiségsérüléshez, magatartás zavarokhoz vezethetnek. A tanulási zavar tüneteit mutató gyermeknek mindig szembesülnie kell azzal, hogy a jóval nagyobb befektetett energia ellenére elmarad a többiek teljesítményétől. A jó szándékú, ám laikus környezeti hozzáállás csak fokozza ezt a rossz érzést, hiszen ilyenkor a gyermek csak saját magát hibáztathatja.

„ Fiam második éve járta ezt az osztályt, kizárólag matematikai problémái miatt. A harmadik ismétlést tervezik. Én inkább a gyermek kisegítő iskolai áthelyezését kérem a sorozatos kudarcélmények, gyötrelmek hatására. A hosszas, rendszeres gyakorlás, a pedagógus megértő, jóindulatú, segítőkész hozzáállása sem segített igazán a helyzeten: sőt gyermekem magatartása egyre negativisztikusabbá vált, a sok segítséggel megtanult anyagban sem teljesített tudása szerint....A bizottság vizsgálatain azonban kiderült: a gyermekem nem értelmi fogyatékos..." [4]

Az emlékezeti deficitek esetében nem elég beszélni az emlékezet zavaráról, a megtartás gyengeségéről. Fontos azt is tudni, hogy a felidézés gyengesége mögött a felsorolt jellemzők melyike áll. Ennek ismeretében a felzárkóztató, fejlesztő munka jobban tervezhető lesz.

Felhasznált irodalom:

Bödör Jenő (1996): A diszkalkulia pszichológiája. – In: Mesterházi Zsuzsa (szerk). *Diszkalkuliáról - pedagógusoknak.* Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Budapest. 17-39. o.

Christoph Wolfensberger – Haessing (1993): A szeriális észlelési gyengeség, egy kevéssé ismert zavar POS* gyermekeknél). – In: Torda Ágnes (szerk.) *Szemelvények a tanulási zavarok köréből.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 133-141. o.

Csépe Valéria (2005): *Kognitív fejlődés-neuropszichológia.* Gondolat Kiadó, Budapest.

Dékány Judit (1996): Vizsgálati módszer diszkalkuliás gyermekek számára. In: Mesterházi Zsuzsa (szerk). *Diszkalkuliáról - pedagógusoknak.* Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Budapest. 39-55. o.

Gósy Mária (1998): *A beszédészlelési és beszédmegértési folyamat zavarai és terápiája.* Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest.

Huba Judit (szerk.) (1996): *Pszichomotoros fejlesztés a gyógypedagógiában.* II. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Mesterházi Zsuzsa (szerk.) (2001): *Gyógypedagógiai lexikon.* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest.

Szenes Csilla (2004): A Rey komplex ábrateszt használata a diszlexia – veszélyeztetettség vizsgálatában. *Fejlesztő Pedagógia*, 1. 4- 12. o.

3 Szenes Csilla (2005, 4.o)

4 Dékány Judit (1996, 41. o.)

Új mnemotechnikai eljárások

Pinczésné dr. Palásthy Ildikó

Az emlékezet fejlesztése

Az emlékek Steven Rose (1983) amerikai pszichológus meghatározása szerint ***az egyén tárolt tapasztalatai***. Az emlékezés működésének feltétele tehát, hogy az egyén, mint szubjektum és a külvilág között létrejöjjön valamilyen, a percepcióra épülő kapcsolat. Ez nem az adott pillanatra vonatkozik, hanem a közeli vagy távoli múltban jött létre, s alapját adja a rövid és hosszú távú memória megkülönböztethetőségének.

Az emlékezés nem „általában" létezik, hanem egy folyamat lépéseiben, fázisaiban, a kódolás, tárolás, előhívás bonyolult összefüggésrendszerében.

Ahhoz, hogy emlékezeti erőfeszítéseink eredményesek legyenek, megfelelő kódot kell alkalmaznunk, biztosítani kell a tárolási kapacitást, az optimális memóriaterjedelmet, meg kell akadályozni a felejtést, s adekvát illetve hatékony keresési stratégiákat kell alkalmazni előhíváskor, felismeréskor vagy felidézéskor.

Lőrincze Lajos emléktáblája a pápai Református Kollégiumban

Ezek az emlékanyag-előhívási eljárások nem születnek velünk, hanem tanuljuk őket spontán tapasztalati úton, de még inkább iskolai tanulmányaink során. Mnemotechnikai eljárásoknak hívja a tudomány őket. Ez a fogalom a nehezen bevéshető, felidézhető ingerek kódolását, előhívását, pontos felidézést megkönnyítő módszerek, eljárások összességét jelenti.

A mnemotechnikai eljárások nem új keletű módszerek, az elsőket már az ókorban ismerték és alkalmazták. Az ókori görög szónokok azt javasolták, hogy az emlékezetben rögzítendő és megőrzendő anyagot egy szemléletes térben kell elképzelni, majd beszéd közben képzeleti szinten körbejárni. A mai kor pszichológiában jártas embere ezt a technikát a kognitív térkép fogalmával magyarázza, s a Helyek Módszere névvel illeti: ha a tetszőlegesen kiválogatott dolgokat (pl. bevásárlási listát) emlékezetünkben akarjuk tartani, úgy kell vizualizálnunk az egyes tételeket, mintha azok egy ismert terepen, helyszínen (pl. a lakásunkban, a szobánk bútorain, napi sétánk útvonalán, stb.) egymás után következnének.

A képzeleti képek más módon is segíthetik az emlékezést, pl. a Páros Asszociációs Módszerrel. Ez némileg nehezebb. Meg kell ugyanis tanulni egy kb. húsz párból álló szólistát úgy, hogy az első tag bemutatása felidézze a pár második tagját. Könnyebb lesz a tanulás, ha a pár két tagját közös képben képzeljük el, pl. a madár-búza pár esetében a madár eszegeti a búzaszemeket.

A Kulcsmódszer is eredményes. Különösen idegen szavak tanulásánál lehet hatékony, ha az idegen szóban találunk egy részt, ami valamely magyar szóra emlékeztet. Ekkor egy olyan képet alakítunk ki, amely összekapcsolja a kulcsszót és az idegen szó magyar jelentését: pl. curtain (függöny) szó ejtése /körtn/, a kulcsszó tehát a körte, így elképzelhetjük a körtemintás függönyt (Atkinson, 1994), ami viszont már könnyen tanulható.

A Fogas Módszer alkalmazására bukkanhatunk gyermekmondókáinkban is, pl.:

Egy – megérett a meggy
Kettő – csipkebokor-vessző
Három – majd hazavárom
Négy – biz oda nem mégy
Öt – megérett a tök
Hat – hasad a pad
Hét – dörög az ég
Nyolc – üres a polc
Kilenc – Kis Ferenc
Tíz – tiszta víz,
Ha nem tiszta, vidd vissza,
ott a szamár, megissza.

E módszer lényege is az, hogy a megtanulandó anyag közös képzeleti képét hozzuk létre, a számokra mint egy fogasra aggatjuk fel a megjegyzendő tételeket. Ezeknek az eljárásoknak közös jegye, hogy ún. *imago agent*-eket létesítünk, olyan erőteljes képeket,

amelyek szokatlanságuk, bizarrságuk révén könnyen beivódnak emlékezetünkbe.

A személynek magának kell rájönnie, melyek a számára leghasznosabb eljárások.

Az emlékezet működésének vannak életkorfüggő sajátosságai is. Az emlékezet fejlődése sajátos tendenciákat mutat:

- Míg kezdetben önkéntelen, az életkor előrehaladtával egyre inkább teret nyer a szándékos, akaratlagos emlékezeti teljesítmény.
- A mechanikus, értelmezést nélkülöző emlékezeti produkciót egyre inkább felváltja a logikus bevésés.
- A tárolási kapacitás is nő.
- S míg az emlékezés kezdeteire a mozgásba-észlelésbe ágyazottság jellemző, a fejlődés során a képzetek is differenciálódnak: konkrét – absztrakt, illetve tárgyi – mozgásos – verbális képzetekre.

A fejlődés természetes tendenciáit kell alapul vennünk a fejlesztés szabályainak, elveinek megfogalmazása során is:

- Törekednünk kell az értelmes feldolgozásra, amit a tananyag részekre bontása, jegyzet, vázlat, sémák, rajzok készítése segíthet.
- Lehetőség szerint az információkat tömbösíteni kell a memóriaterjedelem korlátai miatt.
- Olvassunk gyorsan, tanuljunk lassan!
- Alkalmazzuk az aktív tanulás formáit – s verbalizáljuk a tanultakat!
- Éljünk a játékosság motiváló erejével, pl. mnemotechnikai gyakorlatok, drámajátékok lehetőségével!

Ezt a szemléletet kell követni azoknak a gyerekeknek az esetében is, akik az emlékezet vonatkozásában részképesség-zavarral küzdenek.

Ők azok, akik számára gondot jelent az ingerek (tárgyak, tárgyképek, szavak, mondatok, utasítások) tárolása, azonnali vagy késleltetett felidézése. Csökkent, nem elégséges a tárolási kapacitásuk.

A tárolás minőségét tekintve felszínes, nem relációkat, műveleteket, információtömböket tárolnak, hanem a konkrét vizuális vagy akusztikus ingerek megjegyzésére törekszenek a gyerekek. Azaz emlékezeti teljesítményük eleve kudarcra ítélt vállalkozás.

Előhívási stratégiáik sem hatékonyak, ami a kódolási zavarokra (a gyerek nem tudja pl. a betűhöz a megfelelő hangot társítani) és a szerialitás zavaraira (betűk sorrendjének felcserélése) vezethető vissza.

Az ő esetükben a segítségnyújtás területei:

- a motoros emlékezet,
- a tárgyi (vizuális, hallási, forma-) emlékezet,
- a verbális emlékezet,
- kódolási, információtömbösítési technikák,
- szerialitás,
- előhívás (felismerés és felidézés) fejlesztése.

A gyakorló pedagógusok, fejlesztőtanítók, drámapedagógusok sok olyan gyakorlatot, technikát dolgoztak ki, melyek alkalmasak az emlékezet célzott fejlesztésére is. Ezek közül mutatunk be néhányat. A gyakorlatok alkalmazhatók egyénileg és csoportban is. Ott talán még élvezetesebbek!

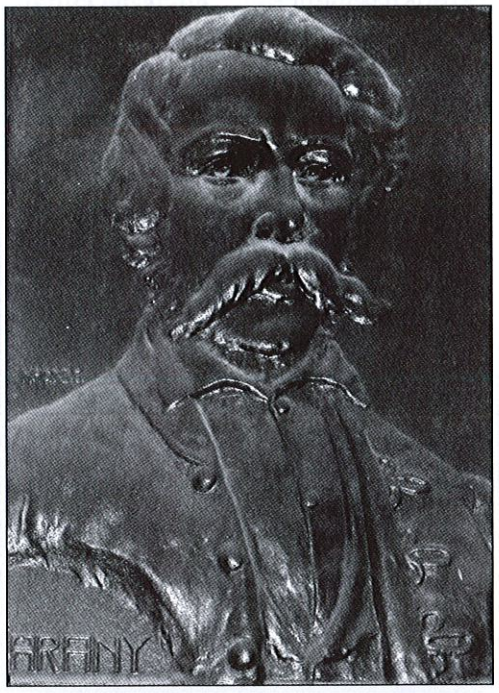

Arany János emléktáblája a debreceni Református Kollégium falán

Emlékezetfejlesztő játékok

Hármas parancs

A játékvezető három cselekvést, mozdulatot végez egymás után. A játékosoknak utánozniuk kell.

Mit láttál?

Tárgyakat mutatunk, majd letakarjuk azokat. Emlékezetből kell felsorolni, mit látott előzőleg. A többiek figyelnek, tévesztett-e.

Ellenőr

Ismételten tárgyakat mutatunk, de a takarással együtt megváltoztatjuk a tárgyak sorrendjét is. Észreveszi-e?

Mi hiányzik?

A játékvezető az asztalra tesz 8-10 tárgyat. Utána a gyermekek az asztalra borulva „alszanak". Ezalatt a vezető egy-két tárgyat elvesz a többi közül. Adott jelre a gyerekek felemelik a fejüket, s megnézik, mi hiányzik.

Mi változott?

Egy játékos kimegy, addig két gyerek változtat valamit a ruházatán. A bejövő játékos feladata megállapítani, mi változott rajtuk.

Papagájjáték

A játékvezető mond öt állatot, öt gyümölcsöt, öt virágot vagy öt állathangot. A hallott sorrendben kell visszamondani.

Nagy kép – kis kép

Egy nagy, több információt tartalmazó képet mutatunk a gyerekeknek. Ezután 4-5 kis képet mutatunk. Ezek közül kell kiválasztani emlékezetből azokat, amelyek a nagy képen is szerepeltek.

Emlékszínezés

A már gyakorlott játékosoknak azt a feladatot is adhatjuk, hogy emlékezetből színezzék ki a kis képeket úgy, ahogyan szerintük a nagy képen voltak.

Hiányos kép

Két olyan képet mutatunk a játékosoknak, amelyek ugyanazt ábrázolják, de néhány momentumban eltérnek egymástól. A különbségeket kell felismerniük és megnevezniük.

Névkígyó

Az első játékos mond egy nevet. A sorban következő mindig elismétli az előzőket, majd hozzátesz egy újabbat. Az utolsónak kell a leghosszabb névkígyót mondania.

Gyereksor

Tíz gyerek sorba áll. A játékosnak meg kell jegyeznie a sorrendjüket. Ugyanis egy jelre (pl. tapsra) elkezdenek összevissza mozogni. Az eredeti helyüket is elhagyják. A játékos feladata visszaállítani őket az eredeti sorrendbe. Nehezíthetjük a gyakorlatot úgy, hogy a mozgásokra is figyelni kell. Aki ügyes, tud válaszolni az olyan jellegű kérdésekre, hogy: „Mit csinált Peti?"

Kirándulás

A gyerekek körben ülnek. Gondolatban egy kirándulásra készülnek. Mindenki eltervezi, mit visz magával. Egyenként el is mondják, mire gondoltak, s valamilyen mozdulattal jelzik a tárgyat, dolgot. Például aki cicát visz magával, végigsimítja a képzeletbeli állat hátát, vagy aki labdát visz, az a lábát lendíti, mintha rúgna. A játék második részében egyik társukról kell elmondaniuk, mit visz a kirándulásra.

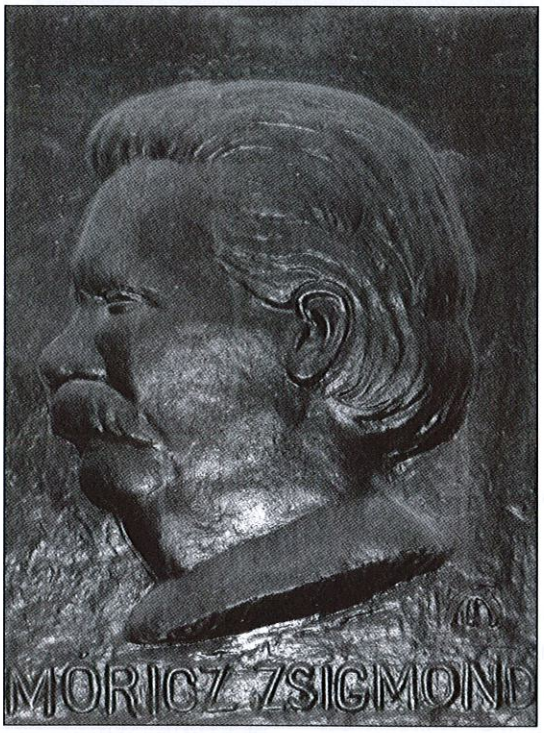

Móricz Zsigmond emléktáblája a debreceni Református Kollégium falán

Építsd fel!

5-6 darab építőkockából álló egyszerű építményt készítünk. A gyerekek megfigyelik, majd maguk is felépítik. Nehezebb, ha az épületet letakarjuk, s nekik emlékezetből kell felidézniük.

Forma kirakása

Pálcikából, szívószálból a következő formákat rakjuk ki. Először minta alapján, később emlékezetből rakják ki a gyerekek:

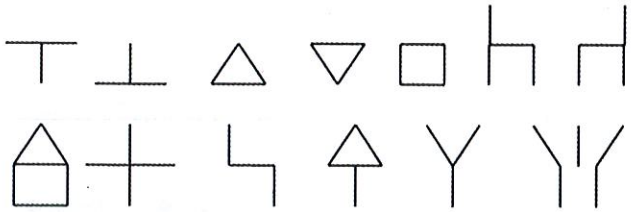

Holnap, ha hozzád indulok

Körben ülünk. Az első gyerek azt mondja: „Holnap, ha hozzád indulok, magammal viszek egy bőröndöt!" A második azt mondja: „Holnap, ha hozzád indulok, magammal viszek egy bőröndöt és egy labdát." Innentől kezdve mindenki hozzáad a felsoroláshoz valamit.

Mesemondó

A játékvezető egy rövid, életszerű történetet vagy a gyerekek által még nem ismert mesét mond el. Ezt kell elismételni minél pontosabban.

Ezek a gyakorlatok élvezetesek, élvezhetőek, ha megfelelő légkört teremtünk hozzájuk. S természetesen nem csak az emlékezeti teljesítés problémáival küzdő gyerekek körében alkalmazhatóak, hanem akár baráti társaságban szórakozás gyanánt is.

Irodalom:

Atkinson és mtsai: Pszichológia. – Osiris, Bp. 1994.

Rose, Steven: A tudatos agy. – Gondolat, Bp. 1983.

Pinczésné dr. Palásthy Ildikó: Dráma-Pedagógia-Pszichológia. – Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2003.

Pinczésné dr. Palásthy Ildikó: Tanulási zavarok, fejlesztő gyakorlatok. – Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2003.

„Az igaznak az emlékezete áldott, de a bűnösök neve semmivé lesz." (Péld 10,7)

Emlék-kép

Az élő hagyomány, mint történeti forrás

Moncz Anikó

„Mindaz, amit ma emlékezetnek nevezünk, tulajdonképpen nem emlékezet, hanem már történelem... Az emlékezet igénye voltaképpen a történelem igénye."[1]

A II. világháború után úgy tűnt, a történészek egyértelműen száműzik azokat a törekvéseket, melyek nem osztályozható, szubjektív források (pl. életrajzok) gyűjtését célozták. A szóbeli forrásokat legfeljebb az etnográfiában, illetve az írásos forrással kevéssé rendelkező népek történetének megírásához merték felhasználni.

Általános vélemény volt, hogy felmérhetetlen mennyiségű írott primer forrásanyaggal rendelkezünk. A tömeges források elterjedésének első szakaszában a gyorsírás feltalálása, majd a nyomdatermékek és a sajtó növekvő szerepe, ezt követően pedig az audiovizuális technikák elszaporodása alakította át a forrásbázist.

Ha azonban forráshiányt tapasztalunk, azt is dokumentumnak tekinthetjük, hiszen elvezethet az eset körberajzolásához (vajon miért hiányzik?). A XX. század történelme kapcsán talán mégsem annyira meglepő, hogy bürokratikus korunkban mennyi mindenről *nem* tanúskodnak a történelmi források.

Az emlékezésnek, mint történelmi forrásnak a felhasználása egyre fontosabb kutatási terület, melynek módszertanáról, szabályairól szólunk az alábbiakban.

Az emlék minden társadalmi mozzanattól függetlenül létezik, viszont az emlékezés, emlékezet nem jöhet létre szavak nélkül, ily módon az adott emberi közösség által meghatározott.

Az egyéni emlékezőképesség az idő előrehaladtával módosul, átalakul. Míg körülbelül 4 éves korig csekély emlékanyaggal bír a gyermek, addig 11 éves koráig fotografikus jellegű memóriával rendelkezik, tehát pillanatképek rögzülnek, melyek be is vésődnek. Nagyjából 30 éves korig közvetlen felidézési képességekkel bírunk, vagyis csökken a fényképező memória kapacitása, a memóriatár ezzel szemben gazdagodik. Az idősek memóriája a legtöbb esetben nem kiegyensúlyozott és egyenletes, hiszen fiatalabb korukból több mindenre emlékeznek, mint akár a jelen állapotból.

Az emberi emlékezet mindig a személyiségen szűri át az élményeket, a velem-történt dolgokat. Az emlékezet mindig időszerű jelenség, megélt kötődés az örök jelenhez; a történelem, a múlt megjelenítése. Azonban a felejtést sem intézhetjük el annyival, hogy a felidézés képessége az idő múlásával folyamatosan romlik, hiszen nemcsak az emlékek fakulnak, de a tudatban is módosul – egyebek között – néhány szereplő neve, a történet időszerűsége.

A személyes érintettség döntő módon meghatározza, hogyan is emlékezünk. A szemtanú képtelen folyamatosan figyelni, a határ az agy felvevőképességének korlátaiban rejlik, a kirívó események sokkal inkább bevésődnek az emberi tudatba.

Egy-egy esemény elbeszélésekor tehát a történész feladata kideríteni, mi is történt valójában, hiszen nem beszélhetünk megtörtént tényekről, ugyanis ezek csupán a múlt narratív formában taglalt elbeszélései. Hipotézisként megfogalmazható, hogy amennyiben két független szemtanú egy eseményre ugyanúgy emlékszik, az emlék hitelesként kezelhető.

Történészek feltették a következő kérdést: ha nem hihető el kételkedés nélkül, amit az orális történeti anyag a múltról állít, illetve ha nem alkalmas átfogó történeti kép létrehozására, érdemes-e áldozni erre a témára? Kelet – Európában az '56-os események hatására a '90-es években az emberek nagy része még nehezen mesélt forradalmi emlékeiről, akik viszont beszéltek, úgy érezték, amit átéltek, kollektív emlékezetté kell, hogy váljon.

Az elbeszélt történelem típusú elbeszélések értelmezését *(a műfaj neve az angolszász szakirodalomban oral history, magyar megfelelője pontosan még nem alakult ki)* Kövér György a következőképpen adja meg:

„Az elveszett emlékezet makacs és szervezett kitermelése."[2]

Az oral history típusú elbeszélések szinte kivétel nélkül első személyű visszaemlékezést, elbeszélést alkalmaznak. A mesélő / adatközlő saját szemszögéből világítja meg a kérdező által felvetett történéseket. Az elbeszélésekből csak később lesz egy teljes történet, a

[1] Nora Pierre: Emlékezet és történelem között. In.: Aetas 1999/3. 149. old.

[2] Hanák Gábor, Kövér György: Biográfia és oral history. In.: Hatalom és társadalom a XX. századi magyar történelemben. Szerk.: Valuch Tibor. 384. old.

tér-időbeli összefüggés és a fő- és mellékszereplők megkülönböztetése segítségével.

Egy beszélgetés elkészítésénél fontos figyelembe vennünk, ki mondja el a történetet, a kérdező kellő empátiával rendelkezzen a célszemély iránt, ismerje a kérdezett kört, továbbá még akkor kell kérdezni az alanyt, amikor ő szellemileg **még** friss, és **már** lehet kérdezni, tehát nem tart szavai következményeitől (gondoljunk itt az 1956-os forradalom túlélőire, szenvedőire, akiknek még napjainkban is sokszor nehézséget okoz a múltban átélt félelmek miatt beszélni). Vagyis az ész – erő – akarat hármasságának konstellációjára kell törekedni.

Az oral history nem kipótolja a múltat, hanem a konstruált szövegrészeket újra létrehozza, kitágítja a történetírás feladatát. Az oral history-vizsgálódás eredménye tehát nem a múlt magyarázata, hanem annak megítélése szempontjából elengedhetetlen – erre viszont ez a legjobb módszer.

Az elbeszélés szempontjából két adatközlési típus létezik, az első esetben az „én" középpontba állítása, mely leginkább a férfi mentalitásra jellemző, míg a másik esetben a más emberekhez fűződő viszony a kiindulási alap, ami viszont inkább női sajátosságnak tekinthető.

A kérdezés szempontjából kétféle interjút ismerünk. Az ún. „nótafa – típus" esetén a hosszúra szabott kérdés egyértelműen előirányozza a válasz alaphangját, míg a „szabadjára engedett interjú" alkalmával tilos az interjúalanyt befolyásolni, hiszen önmagában már az is fontos a tematika keretein belül, hogy mit, milyen sorrendben mond el, mit hagy ki az alany, visszakérdezni pedig maximum a végén szabad.

Alkalmazása szempontjából kétféle típust különböztetünk meg. Az első, az ún. hagyományos, irodalomkutatásra jellemzően kötetlen és ösztönös, olyan fogalmakra összpontosít, melyek fontosnak tűnnek. Ez a megközelítés kissé rendszertelennek tűnik, de kísérletet tesznek a rendszeressé tételre. Tulajdonképpen a valóság és fikció közötti kapcsolatra, a szereplők fajtáira, a történetbonyolításra koncentrál. A másik fő irány az antropológiából ered a szöveg „formális" elemzésére irányítja a figyelmet, a vizsgálat gerincét a tematika fontossága, illetve a narratív, hiteles szerkezet adja. A két elemzés közötti különbség gyökere abban keresendő, míg ez utóbbi a „formális" analízist tartja a legfontosabbnak, addig az előbbi inkább személyekre és a személyek közötti kapcsolatokra helyezi a hangsúlyt. Hazánkban az első interjútípus a jellemzőbb, míg ez utóbbit leginkább a néprajzkutatók használják.

„Az élettörténet rekonstruktív jellege a gyakorlatban azt jelenti, hogy a beszélő válogat életének történetei között, és nincs szó az élet összes történetének, totalitásának elbeszéléséről. A válogatás több irányban zajlik. Egyrészt a beszélő életének egyes eseményeit tudatosan elhallgatja, illetve egyes események leírásába beleszövi saját interpretációját is. Másrészt pedig egyes eseményeket, történeteket nagy egységekbe, blokkokban von össze, s ily módon építi bele „élettörténetébe"."[3]

Az életrajzi módszerrel kapcsolatban több elvárás is megfogalmazható, vagyis minél átfogóbban, körültekintőbben kell eljárni, továbbá a szubjektivitás vonatkozásai felőli megközelítés szükséges, majd a kapott egészet be kell illeszteni a történeti dimenzióba.

A módszer szemléletére Tóth Eszter Zsófia dolgozott ki egy rövid útmutatást az 1956-os Intézet *Oral History Archívumába* 1991-ben beérkezett szövegek Rainer M. János által javasolt elemzési szempontrendszere alapján:

» - sajátos adatok: személyi (kemény) adatok az önéletrajz szerzőjéről; a szöveg (nyelv, íráskép); a történet színtere: földrajzi, szociális (család, származás); a „sztori" (mi tudható meg az életútról - mi történt az illetővel élete során);

- általánosítható adatok: az életút szociális jellemzői (mozgások, „mobilitások", térbeli változások); passzív vagy aktív résztvevőként átélt történelmi események, történelmi folyamatok, melyek az élet keretét adták;

- „élettörténet"; egykorú stratégiája, egykorú „személyiségképe" (ha rekonstruálható); utólagos, megvalósult „terve" – az elemző (utókor által belátott) „értelem" – a konkrét élettörténet a mindennapok magyar történelmében.«[4]

Az oral history típusú interjúkban a kérdező közvetlenül és személyesen is megjeleníti a társadalmat, továbbá kérdései hatására folyton érezteti jelenlétét, vagyis a kérdező személye egy kicsit szövegszerkesztő jellegű is.

Amennyiben az interjú készítője hiteles történetet szeretne, olyan beszédmódra kell az elbeszélést dekódolni, ahol kiszűrhető az interjúalany által felvett ál-

[3] Niedermüller Péter: Élettörténet és életrajzi elbeszélés. In.: Ethnographia 1988/3-4. 383. old.

[4] Tóth Eszter Zsófia: Klió és az oral history. In.: Múltunk 2000. 3. sz. 167. old.

arc. Azonban nemcsak személyek, hanem társadalmi csoportok is rekonstruálják a múltat, míg az értelmiség papírra vetve választékos kifejezésekkel fűszerezve emlékiratokban rögzítik a múltat, addig a munkás réteg ritkán bajlódik ezzel, ők kevésbé a szavak emberei, de nem is ez a feladatuk. Ugyanakkor a két csoportot meghallgatva strukturális különbség nem, csupán nyelvhasználati differencia fedezhető fel.

Jogosan merül fel bárkiben a kérdés, akkor hogyan is kérdezzünk? A legfontosabb, megmaradni abban a mederben, amit célul tűztünk ki, figyelni arra, az alany se térjen el a kérdéstől. Az Oregoni Történeti Központ az alábbi instrukciókat adja a jó interjú készítéséhez:

- az interjúalany fontos közéleti személy legyen (ez nagyban függ a kutatási területtől is, nem feltétlenül kívánja az interjú a közismertséget)
- két találkozás jó esetben legyen elegendő
- első találkozás: ne használjunk magnót, és érthetően közöljük vele a kutatás célját
- második találkozás: korábbi ismereteink alapján a beszélgetés tematizálható, ekkor történjen technikai rögzítés is.[5]

Az audiovizális eszközök elterjedése lehetővé tette a filmen történő rögzítést is. Sajnos azonban napjainkban a mindennapok információs szemete elfedi a fontos mozzanatokat. Az 1960-as évektől lehetőség adódott filminterjúk készítésére, ezeknek csupán egy részét használták fel Híradókban, illetve egyéb hírszolgáltatások sugárzásához, az interjú hosszabb részét megőrizték (Századunk c. sorozat foglalkozik a hosszabb interjúkkal is). Olyan beszélgetéseket, ahol az alany/szemtanú századunk tanúja (és a felvétel hivatalosan készül), 1985-től az Országos Széchenyi Könyvtárban, a Történeti Interjúk Videotárában készítenek. A kutató szakemberek viszik az interjúalanyokat, a videotár biztosítja a felvételt, az anyag gépelését, feldolgozását, tárolását. Korunk legtöbb ilyen jellegű interjúját az 1956-os Forradalom és Szabadságharc kapcsán készítették és készítik.

Noha finom különbség tehető a visszaemlékezések és az oral history típusú elbeszélések forrásértéke között, a módszertan hasonló.

A közelmúlt történetét kutatva sokan használják a személyes elbeszéléseket forrásként. A hiteles történeti kutatás és a forráskritika érdekében figyelmet kell fordítani a felvett adatok megfelelő dokumentálására.

Magnó használatakor a mikrofont kb. 60 cm-re vagy kevesebbre helyezzük a fejétől, elsősorban 60 perces kazettát használjuk, figyeljünk a számlálóra (30 perc esetében körülbelül 450-et fordul.) Hasznos, ha mód nyílik a videofelvétel készítésére. Helytörténeti gyűjtőmunkában megfelel, ha fix kameraállásból, megszakítás nélkül, dokumentáló szándékkal készül a felvétel. Alapvető fontosságú azonban egyes adatok írásos rögzítése is: a jegyzőkönyv elején az adatközlő neve, életkora, lakcíme, az adatok rögzítésének időpontja, helyszíne, az adatfelvevő neve, esetleg beosztása.

Gyakran hasznos, ha ketten vesznek részt a beszélgetésen, megosztva a beszélgetés vezetésének és a jegyzetelés feladatait.

A beszélgetés vezetése során figyelni kell a visszaemlékező lelki és fizikai állapotára. Érdemes az interjú során pontosan megfigyelni a kérdezett személy mimikáját, gesztikulációját, viselkedését, hanghordozását, hiszen ezek változatossága is okkal történik.

Videó- vagy hangfelvétel alapján utólag is készülhet kivonatos feljegyzés (tételmondatok, kulcsszavak, megjelölve, a felvétel melyik részén van a hivatkozott kérdés). Ha megfelelő munkatársak állnak rendelkezésre, úgy az interjú szó szerinti leírása igen hasznos segítség lehet a kutatóknak. A későbbiek során jól jöhet, ha a beszélgetés jegyzőkönyvét valamely szervezet, intézmény irattárában iktatják, esetleg másolatát (és a felvétel másolatát) arra szakosodott közgyűjteményben helyezik letétbe.

A beszélgetést felhasználó publikációban lehet hivatkozni az adatközlőre – személyi adatainak kezelése adatvédelmi problémákat vethet fel – vagy a jegyzőkönyv / hang- / videofelvétel irattári vagy nyilvántartási számára, a megőrző szervezet (intézmény) megnevezésével.

„Az emlékezés visszapörgeti az időt. Néha egy fontosabb távoli történésig, máskor a még el sem halványult eseményig, de nemegyszer visszapörgeti a kezdetekig, ameddig csak emlékezni tudunk. A visszapörgetés – a közhiedelemmel ellentétben – nem csupán időtöltés, nem csupán szórakozás, nem csupán „a régi szép" idők felmelegítése. Több ennél. Az idő visszapörgetése, egy korábbi időpont keresése – megtalálása egyben kényszer arra, hogy a régmúlt dolgokat átgondolva, átbeszélve induljunk vissza a mába."[6]

---

[5] Tóth Eszter Zsófia: Klió és az oral history. In.: Múltunk 2000. 3. sz. 172. old.

[6] Bíró A. Zoltán: A történetmondás, mint antropológiai kutatás tárgya. In.: Elmentünk? Székelyföldi életutak. Szerk.: Bodó Julianna és Oláh Sándor. Csíkszereda 1996. 3. old.

Az Új Testamentom gyermekversekben

Dr. Komáromy Sándor

A magyar gyermeklíra alig több mint 150 esztendős. Bezerédj Amália Flóri könyve megjelenése (1840) óta, amely egyben határmezsgyéje és kezdete az alakuló magyar világi gyermekirodalomnak, számos alkotó és kötet jelzi e sajátos irodalom létét.

A XX. századi magyar nyelvű gyermekirodalom határainkon belül és túl különösen gazdag és értékes. Minősítő jelzőink gyermeklíránk tematikai/poétikai gazdagságát is jelzik, ugyanakkor feltárják hiányosságait is. Az egyébként sokszínű és gazdag irodalmunkból – a közismert társadalmi/politikai okok következményeként – hiányzik vagy alig létezik az irodalmat értő olvasó által keresztyén gyermekirodalomként minősített, azaz a hitélettel, a vallási léttel összefüggő, keresztyén erkölcsű, s azt hitelesen/művészi értékkel megjelenítő és kifejező gyermeklíra és epika. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy gyermekirodalmunkban teljességgel hiányzik a keresztyén erkölcsöt bemutató irodalom. Hiszen olvashatunk Móra Ferenctől, Móricz Zsigmondtól, Fekete Istvántól, Weöres Sándortól, Lázár Ervintől vagy az európai Saint-Exuperytől, Salten Félixtől, Michael Endetől, akik a vallás, a hitélet forrásaiból merítenek, s így alkotnak maradandót. Ezért is örvendetes az, ha egy új kötetről szólhatunk, s mindez a Bibliához is kapcsolódik.

Bettes István (1954), a kitűnő felvidéki költő ahhoz a nemzedékhez tartozik, amely a verset - egyebek mellett – elsősorban akusztikai és vizuális szempontokból újítja meg. Jellemző költészetében a játékvers, a nyelvi alapon működő ritmus és versépítkezés. Kötetei: Bohócok lázadása (1981), Két bukfenc között (1985), Szétcincált ének idején (1900), gyermekversei: Hun bál (1996), Csodalámpás, Szlovákiai magyar költők gyermekversei, 1998.

Régi, önmaga által vállalt adósságát törlesztette, amikor kiadta a Szép tündöklő csillag (1999-2000) címmel három kötetben az Új Testamentom legújabb, gyermekek részére készült verses feldolgozását.

Megkapó a szerzői/alkotói vallomás a kötetek keletkezéséről, geneziséről. Az emlék a kisiskolás kori bibliaórákhoz, a rimaszécsi református parókiához, a konfirmációra készülő Bettes Istvánhoz és Bodon Aladár tisztelendő úrhoz kapcsolódik. „Szép emlékképem – idézi a régmúltat a költő a harmadik kötet utószavában – amint a tornácos ház sárguló őszi lugasának langyosan simogató verőfényében, áttetsző derűvel meséli nekünk az újszövetségi példázatokat, és kijelöli a kálvinisták számára nélkülözhetetlen zsoltárok, dicséretek egyes versszakait. Kedvenceim közé tartozott a tékozló fiú története, a kánai menyegző és az elveszett juh példázata is. Tavaly így aztán kicsit amolyan kellemes emlékidézésnek, könnyű verses ritmusgyakorlatnak szántam – 1968-as pünkösdi konfirmálásom 30. évfordulóján – ennek a lassan fakuló személyes élménynek és hangulatának felelevenítését, kedvenc témáim rögtönzött feldolgozásával."

A Szép tündöklő csillag három kötete összesen huszonnyolc verset tartalmaz. A szerző Károli Gáspár fordítását tekintette alapnak, ezt követi. Felhasználta Vas István Jézus történetének prózai kiadását is. Bettes versformában is követi a legjobb magyar poétikai hagyományokat. Kötött formában, felező tizenkettesekben írja versszövegeit, abban a formában, amelyet Csokonai Vitéz Mihály, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Illyés Gyula is követett.

„A Református Kulturális és Közéleti Központ az 1956-os Forradalom és Szabadságharc 50. évfordulója alkalmából pályázatot írt ki református középiskolások számára a következő témakörben:

Az 1956-os forradalom és szabadságharc, illetve az azt követő megtorlás lakóhelyemen, gyülekezetemben, egyházmegyémben."[1]

E pályázat feltételeként szabták meg, hogy a pályamunkát készítő beszélgessen azokkal a még élő személyekkel, akik átélték a forradalom és szabadságharc eseményeit. Bővebb információt a www.reformatus.hu/pályázatok honlapon olvasható.

[1] www.reformatus.hu/pályázatok

Közismert, hogy az Új Testamentom tartalma Jézus élete, szenvedéseinek története (passiója) és feltámadása. Az Újszövetség műfajai közül legjelentősebb a példázat (ilyen a Tékozló fiú története). Mindhárom kötet versei, a kiválasztott bibliai helyek *(Szép tündöklő csillag, Én szerelmes Fiam, Jákób kútjánál, Kánai menyegző, Az elveszett juh példázata, Hegyi beszéd, Bethesda tavánál, Mária és Márta, Mózes és Illés fényesen jelennek, Jöjjetek tehát mind!* és mások) kiválóan alkalmasak a kisiskolások hitéletének erősítésre, hittanoktatásra, az istenhit megélésére.

Részletek a Hegyi beszéd című versből:

Ember vétke felől
ti ne ítéljetek
- egyedül az Isten
mondhat ítéletet

amilyen ítélet
hagyja el a szátok
olyan ítélettel
lesznek rólad mások...

igaz mértékkel mérj
mást nem károsítva:
ugyanolyan értékkel
mérnek neked vissza!

a magad szemében
tűrsz akár egy szálfát
de a másokéban
meglátod a szálkát...?

-imával kérjetek
s megadatik néktek
zörgessetek bátran
megnyittatik néktek...

A kötetek véglegesítésének részese volt az akkor Hanván élő Erdélyi Géza református püspök, aki bátorította a költőt a versírásra, s a szövegekhez vallástörténeti megjegyzéseket, pontosításokat fűzött. A megjelent köteteket ajánlással látta el, mely szerint „minden keresztyén felekezet jól használhatja". A könyvek versszövegeit Kulcsár Ferenc, a költőtárs szerkesztette, Szabó Ottó képzőművész pedig a költemények illusztrálását végezte el. S a közös fáradozás gyümölcse, az eredmény három különösen szép könyv, amely a dunaszerdahelyi Lilium Aurum könyvkiadó gondozásában jelent meg.

Méltó a könyv arra, hogy az iskoláskorúak mellett, tanítóknak, tanároknak, könyvtárosoknak, szülőknek ajánljuk, mindenkinek, aki értékeli/elfogadja a hitélet gondolatait.

Következő számaink tartalmából:

- Szerepek a kétszintű érettségin
- RPI szaktanácsadói munka új felfogásban
- A hit- és erkölcstanoktatás új útjai
- Versenyeredmények
- Keresztyén munkahely

E számunk szerzői:

Czibere Károly	Református Szeretetszolgálat vezetője, Budapest
Pinczésné dr. Palásthy Ildikó	tanszékvezető főiskolai tanár, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen
K. Udvari Katalin	zenetanár, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnöke, a Kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskola legelső osztályának volt növendéke, Budapest
Fazekasné dr. Fenyvesi Margit	főiskolai tanár, Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar, Nagykőrös
Moncz Anikó	pedagógiai szakértő, RPI, Budapest
Dr. Komáromy Sándor	főiskolai tanár, PhD, Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar, Sárospatak

E számunk képei:

A cikkekhez kötődő képeket, ábrákat a szerzők bocsátották rendelkezésünkre.
E számunk illusztrációi emléktáblák. A fotók Pápán és Debrecenben készültek.
E számunk fotóit a szerkesztőség munkatársai készítették.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Lapunk 2006-ra előfizethető postai csekken vagy átutalással (OTP 11701004-20192129). A közlemény rovatba írják bele az előfizető nevét és az MRN 2006 rövidítést. Kérjük, ügyeljenek arra, hogy olvasónkat azonosítani tudjuk!
Az előfizetésről számlát küldünk 2006-ra. Akik csak a számla beérkezte után utalnak át, kérjük, hogy a mellékelt megrendelőlapot a számlakérő adataival faxon vagy postán küldjék vissza az RPI címére. Lapunk árát az ÁFA-csökkenés és a terjesztési költségek növekedése befolyásolta. Lapunk az önköltségi ár alatt jut el az olvasókhoz, ezt a szerzők önzetlensége és mértéktartása, illetve a Református Pedagógiai Intézet zsinati költségvetése teszi lehetővé.
Kérünk és buzdítunk mindenkit, hogy a lap megjelenését előfizetésével továbbra is támogassa.

Lapunk előfizetési díjai 2006-ra:

Egy példány ára:	252 Ft	(240 Ft + 5% ÁFA)
Éves előfizetési ár:	2079 Ft / év	(1980 Ft + 5% ÁFA)
Kedvezményes éves előfizetési ár*:	1743 Ft / év	(1660 Ft + 5% ÁFA)
ORTE-tagoknak:	ingyenes	

* Református egyházközségeknek, református közoktatási intézményeknek, és ezek munkatársainak, lelkészeinek, református közoktatási szakértőknek, valamint a legalább két éve előfizetőknek.

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap **2006. évi számait** _____ példányban.

A megrendelő megnevezése: _____
A megrendelő címe: _____
_____
A számlakérő megnevezése (ha eltér): _____
_____
A számlakérő címe: _____
_____

_____
cégszerű aláírás

Magyar Református Nevelés

Megjelenik évente 9 szám.
ISSN: 1585-7565

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Lapzárta: 2006. május 30.
Lapzárta után érkezett:
Önkéntes szolgálat felhívás

Felelős kiadó: Márkus Gábor
Főszerkesztő: Márkus Gábor
Szerkesztő: Szentgáli Márta
Postacím: 1440 Budapest 70., Pf: 5.
Tel./Fax: 06-1-351-9842
E-mail: mrn@refpedi.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:
smArt DesignStudio
Tel.: 06-87-571013
Internet: www.sm-art.hu

Megrendelni a 2006. év számait a kiadó címén lehet.

Korábbi példányok korlátozott számban kaphatóak 168 Ft / db áron.

A kiadó RPI működését támogatja az Oktatási Minisztérium és a Magyarországi Református Egyház Zsinata.

(A szerzők és a szerkesztőség álláspontja egyes kérdésekben eltérhet.)
Észrevételeiket, cikkeiket szeretettel várjuk!

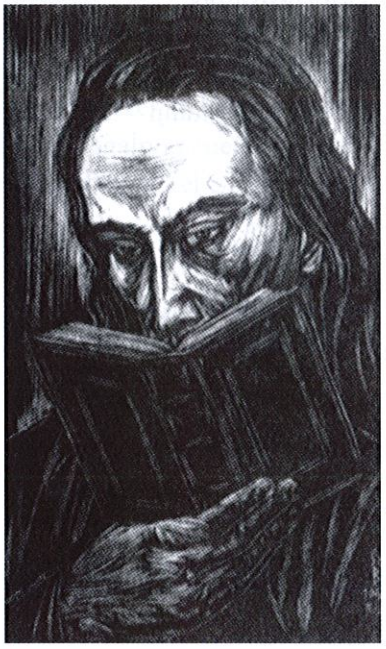

Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák Találkozói

2006-ban immár tizenegyedik alkalommal kerül sor a Magyar Református Középiskolák hagyományos találkozójára – ezúttal Debrecenben. A találkozó alkalmából emlékképeket villantunk fel a korábbi rendezvények eseményeiből.

Az eddig megtartott találkozók színhelyei:

I.	1995.	Kecskemét
II.	1997.	Békés
III.	1998.	Nagyvárad
IV.	1999.	Pápa
V.	2000.	Nagydobrony
VI.	2001.	Miskolc
VII .	2002.	Rimaszombat
VIII.	2003.	Székelyudvarhely
IX.	2004.	Pécs
X.	2005.	Szatmárnémeti
XI.	2006.	Debrecen

A találkozók előtörténete:

Mielőtt megszületett a Magyar Református Gimnáziumok I. Világtalálkozója megrendezésének a gondolata, néhány éven át több olyan találkozóra is sor került, ami alapul szolgált egy nagyobb találkozó létrehozására. Vegyük ezeket sorra!

1991-ben és 1992-ben Kecskeméten rendezték a magyar református iskolák világtalálkozóját, utóbb 43 iskola részvételével. Ezeken az 1-2 napos találkozókon természetesen nemcsak a gimnáziumok és kollégiumok, hanem az általános iskolák is részt vettek.

Ugyancsak a kecskemétiek rendezésében indult el egy leszűkített találkozó-sorozat 1995-ben, amikor a református középiskolák egy hetes találkozóját szervezték meg az Emmaus-házban. Erre akkor a belföldi magyar református iskolák közül küldték el néhányan a delegációjukat.

Már ekkor megjelentek a találkozónak azóta sajátosságává vált elemei: a református középiskolákból néhány (2-5) főt várnak. Kérik, hogy a résztvevők iskolai újságot, évkönyvet, az iskolájuk jelvényét matricán, képeslapon, pólón hozzák magukkal. A szervezők várnak egy kb. 8-15 perc időtartamú, az iskolát bemutató előadást (vetítés, báb, pantomim, színdarab stb.). Lehet benne régi iskolai hagyomány is, de elsősorban az iskola mai életét szeretnék megismerni. Kérnek egy előre elkészített montázst az iskola, a diákság életéről, jelképeiről, jellemzőiről. (Ez egy összevágott képösszeállítás lehet, fotókkal, rajzokkal és az iskolára jellemző szimbólumokkal.)

A találkozókon áhítatok, előadások, csoportos megbeszélések, kirándulások, emlékhelyek felkeresése, sportvetélkedők, közösségi alkalmak segítik a kapcsolatteremtést, a barátságok kialakulását.

Ez a hagyományteremtő kezdeményezés folytatódott Debrecenben 1996 nyarán, amikor mintegy 12 gimnázium képviseltette magát, köztük 2-2 iskola Kárpátaljáról ill. a Partiumból.

Sárospatakon és Zilahon is sor került középiskolák találkozójára.

1997-ben a békési reformátusok kérték el a magyar református középiskolák találkozójának rendezési jogát. A találkozót világtalálkozóvá kívánták szélesíteni. A szervezés közben kiderült, hogy magyar református egyházi fenntartású iskolák csak a Kárpát-medencében vannak, így a találkozót a nagyváradi (1998) találkozó óta Kárpát-medencei találkozónak nevezik.

1999-ben a pápai találkozó (IV. találkozó) előkészítése során határozták meg, melyik előző találkozók örökségére építenek. Azóta a találkozókat számozzák.

1995. Kecskemét

A kecskeméti találkozó (1995. július. 30 - augusztus. 5.) felhívásából:

Itt az idő? Itt az idő!

„Tér és idő dimenzióban élünk. Mérjük az időt órával, napokkal-hónapokkal, évezredekkel. De belül is van egy időmérő, amely egészen másképpen jelez. Néha csigalassúsággal telnek a percek, néha olyan gyorsan tűnik tova az idő, hogy szinte csak azt érezzük, valami véget ért. Az értelmesen töltött idő mindig gyorsan telik.

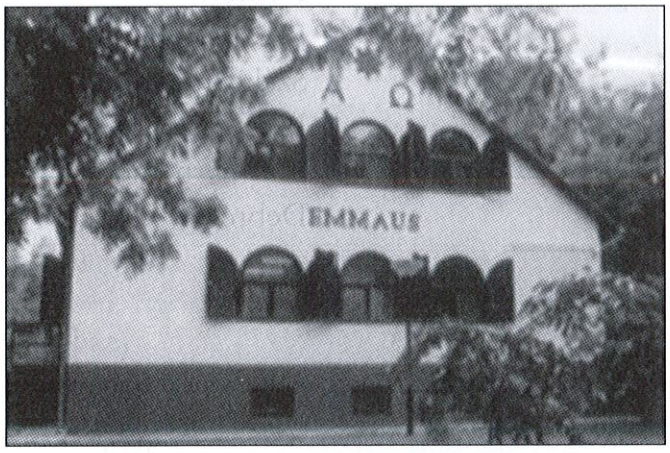

Az Emmaus-ház Kecskemét mellett

A bibliai látás szerint háromféle időfogalom „méri" az időt. Az első az úgynevezett történelmi idő (kronosz), ami kettévágja történelmünket Kr.e. és Kr.u.-i időre. A másik időfogalom az alkalmas idő (kairosz), amely valamire elkészíttetett. S ha ez a valami elmarad, nehéz újabb alkalmat találni. Végül a mindent átfogó idő, az örökkévaló idő a korszakok felett mérhetetlen, amelyben Isten él (aion), s amelyre hívogat minket is. Mindháromnak külön üzenete van számunkra.

Egy történelmi kihívásban élünk: visszakaptuk a református iskoláinkat, egy (talán) alkalmas időt kaptunk arra, hogy ebből valami nagyon jó jöhessen ki, s hogy mindez a mérhetetlen időben is megállja a helyét, ezért az örökkévaló (értekmérő) jelzi igazságaink erejét és hatását. Hogyan? Hogyan kell ezt jól tenni?

Erről szól a hét. Délelőttönként csoportbeszélgetésekkel az „alkalmas időről", olyan hétköznapi gondokról, amely minden egyházi iskolát érintenek. Diák-tanár viszony, hittanóra helye a tanításban, ifjúsági mozgalmak helye a iskolában, gyülekezet-e az iskola, lehet-e a megtérést sürgetni stb. Délutánonként sok-sok verseny, játék, zene, majd vidám bemutatkozások – történelmi idő szava, ahogyan most „nézünk ki"... S esténként merítünk az örökkévalóból, az evangélium korszakok, népek, nemzetek, társadalmi formák feletti örök üzenetéből, a „tiszta forrásból".

1997. Békés

A békési találkozó (1997. június 29 – július 6.) fontosabb előadásai

Szokolai Sándor: Hit, zene, nemzeti tudat
Dr. Kálmán Attila: A magyar nemzeti oktatás felelőssége
Dr. Tőkéczki László: Magyarság-kép Európában
Takaró Mihály: A református iskola, mint az egyensúlyok helyreállításának lehetséges színtere
Dr. Czine Mihály: A magyar református kollégiumok szerepe a nemzeti művelődésben
Dr. Sepsey Tamás: Jog és erkölcs
Filó Katalin: Nemzedékek kölcsönös felelőssége
Varga Mihály: Magyarország Európában van
Dr. Kelemenné Farkas Márta: Van-e helye a hitoktatásban a nemzeti önazonosságra, a hazaszeretetre nevelésnek?
Mészöly Magda: Irodalmi rendszerváltás

Kapcsolódó rendezvények
Iskolatörténeti kiállítás megnyitása
A vésztő-mágori ásatás megtekintése
Diákfórum
Népzenei est
Tábortűz, népdaltanulás

„A békési találkozó szervezésének kezdetekor még úgy gondoltuk, nem csupán a Kárpát-medencében vannak magyar református gimnáziumok, hanem Németországban ill. a tengeren túl is. Közben derült ki, hogy valóban létezik több magyar gimnázium, de ezek nem egyházi fenntartásúak. Ekkor azonban már a köztudatban benne élt a „Világtalálkozó" fogalma, ami később értelemszerűen „Kárpát-medencei" találkozóra módosult."

A békési találkozón az alábbi iskolák vettek részt, 4 országból összesen huszonnégyen:

1. Baksay Sándor Református Gimnázium – **Kunszentmiklós**
2. Bethlen Gábor Református Gimnázium – **Hódmezővásárhely**
3. Bólyai Farkas Református Gimnázium – **Marosvásárhely**
4. Ecsedi Báthori István Református Gimnázium – **Nagyecsed**
5. Komensky Gimnázium – **Kassa**
6. Lévay József Református Gimnázium – **Miskolc**
7. Lónyai utcai Református Gimnázium – **Budapest**
8. Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium – **Nagyvárad – Partium**
9. Református Diákotthon – **Székelyudvarhely – Erdély**
10. Református Gimnázium – **Kézdivásárhely – Erdély**
11. Református Gimnázium – **Nagydobrony – Kárpátalja**
12. Református Gimnázium – **Pápa**
13. Református Gimnázium – **Szatmárnémeti – Partium**
14. Református Gimnázium – **Székelyudvarhely – Erdély**
15. Református Gimnázium – **Zilah – Erdély**
16. Református Kollégium Gimnáziuma – **Debrecen**
17. Református Kollégium Gimnáziuma – **Kecskemét**
18. Református Kollégium Gimnáziuma – **Sárospatak**
19. Református Líceum – **Gödöllő**
20. Református Líceum – **Nagybereg – Kárpátalja**
21. Szegedi Kis István Református Gimnázium – **Békés**
22. Szegedi Kis István Református Gimnázium – **Mezőtúr**
23. Székely Mikó Kollégium – **Sepsiszentgyörgy – Erdély**
24. Tivadarfalvai Református Gimnázium – **Péterfalva – Kárpátalja**

A rendezvény fővédnökei voltak:
Filó Katalin, a Haza és Haladás Alapítvány ügyvezető igazgatója
Dr. Bölcskei Gusztáv, tiszántúli református püspök, a Zsinat elnöke
Tőkés László, királyhágómelléki református püspök

A békési találkozó hagyományteremtő volt azon a téren is, hogy egy Nyilatkozatot fogalmazott meg és adott közzé a találkozóról, amit azóta is évenként megfogalmaznak minden egyes találkozó résztvevői.

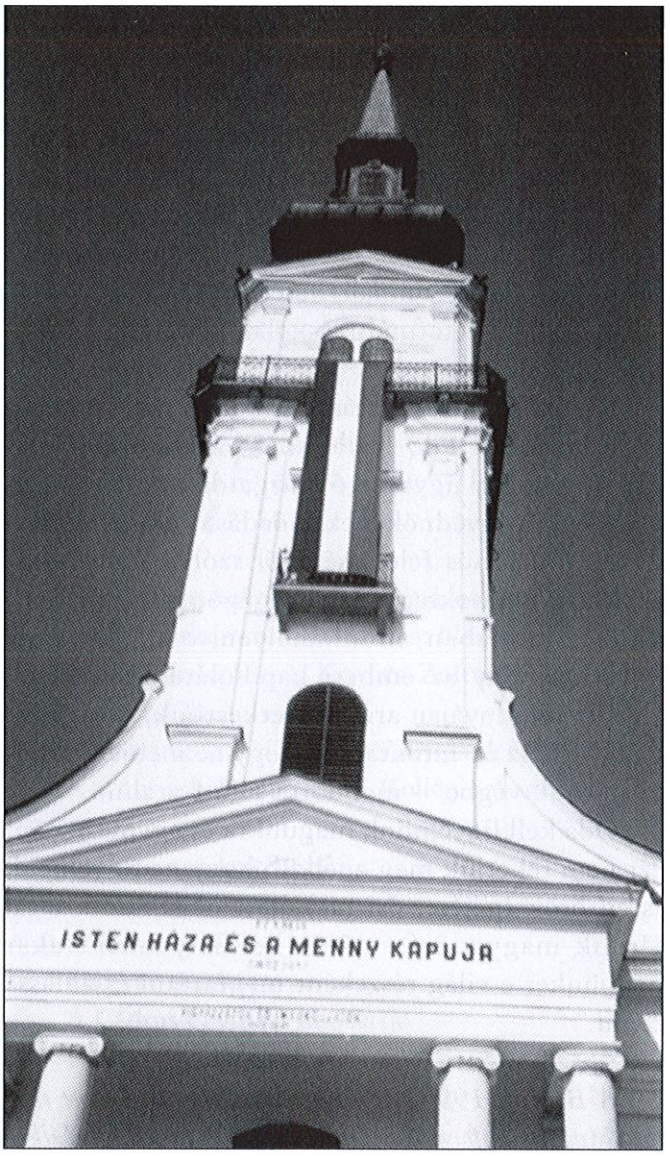

A Békési Református Templom hatalmas nemzeti színű zászlóval fellobogózva

A békési találkozóról szóló összefoglaló híranyag (Kossuth Rádió, Református félóra, 1997. július 23. 13.30-kor)

„A Békésen, 1997. június 29-július 6. között megtartott Magyar Református Gimnáziumok I. Világtalálkozójának befejezésével örömmel és Isten iránti hálaadással állapíthatjuk meg, hogy amit célul tűztünk ki, az maradéktalanul meg is valósult.

Először is sikerült ráirányítanunk az ország közvéleményének figyelmét egy olyan területre, amit még mindig inkább elhallgatnak, mintsem előtérbe helyeznének. Az egyházi oktatás kérdése sok vitának, meg nem értésnek a forrása ma is. Mindaz azonban, ami az elmúlt héten itt Békésen történt, arról győzhetett meg mindenkit, hogy azok a több évszázados lelki és szellemi örökségek, amelyek elvitathatatlan részét képezik nemzeti kultúránknak, ma is megállják helyüket, szükség van rájuk.

Valamennyiünk szeme előtt zajlik azon emberi értékek semmibevétele, amelyek következménye népünk és nemzetünk lassú haldoklása.

Nem véletlenül választottuk a Világtalálkozó vezérigéjéül a János ev. 3. részének 7. versét: „Szükség néktek újonnan születnetek!" Az elhangzott előadások, hozzászólások is megerősítettek bennünket abban, hogy nincs helye a halogató, elodázó magatartásnak. Azonnali, hatékony cselekvésre van szükség, s ezt református iskoláinkban nagyon komolyan kell vennünk.

Különösen nagy hatást gyakorolt ránk ebben a vonatkozásban Filó Katalinnak, a Haza és Haladás Alapítvány ügyvezető igazgatójának, a rendezvény egyik fővédnökének előadása, aki a nemzedékek kölcsönös felelősségéről szólva rámutatott azokra a hatásokra, amelyek naponta érnek bennünket iskolában, munkahelyen, családban, s a következmény az emberi kapcsolataink válsága. „Mi itt mindnyájan arra szövetkeztünk, – tanár és diák, lelkész és hitoktató –, hogy ne menjen mindez rajtunk végbe" - mondotta Filó Katalin.

Oda kell figyelnünk magunkra és egymásra, ám ezt nem tehetjük meg anélkül, hogy ne figyelnénk Isten örök Igéjére, ősi hitvallásainkra, amik által Urunk magyar református keresztyénként akar bennünket e világ részeként megtartani és áldássá tenni."

A Békésen 1997. június 29 – július 6. között tartott Magyar Református Gimnáziumok I. Világtalálkozójának résztvevő küldöttségei az alábbi nyilatkozatot adták ki:

»Örömmel és Isten iránti hálaadással állapítjuk meg, hogy a 4 éve elindított kezdeményezések a hasonló jellegű, kisebb régiókat magába foglaló találkozások (Kecskemét, Sárospatak, Debrecen, Zilah) mára Világtalálkozóvá nőttek, s nem szeretnénk, hogy az első szeretet tüze kihunyjon. (Jel 2,4.) Ezért a Kárpát-medence magyar református gimnáziumai egyesítik erőiket és vállalják a felelősséget annak a történelmi küldetésnek újragondolására és továbbvitelére, amit a Református Kollégiumok a reformáció óta a kultúra és a magyarság szolgálatában betöltöttek.

A közös küldetés vállalásában nagy előrelépést jelentett e mostani találkozó. Örömmel állapítjuk meg, hogy gimnáziumaink, kollégiumaink nagy erőfeszítéseket tesznek azért, hogy jelenlegi értékválságos világunkban munkájukat bibliai és hitvallásos alapokon végezzék. Ebben semmiképpen nem akadályozhatja intézményeinket a különböző oktatáspolitikai háttér. Együttérzésünkről biztosítjuk és imádságban hordozzuk azokat a határon túli iskolákat, melyek nehézségekkel küzdenek azért, hogy református szellemben nevelhessék a jövő nemzedéket.

Az előadások megerősítettek bennünket abban, hogy magyarságunk és népünkhöz való viszonyunk bibliai alapokon nyugszik: magyar reformátusságunk Isten ajándéka és küldetésünk meghatározója. Minderről a résztvevő diákok bizonyságot nyertek és bizonyságot is tettek.

Célkitűzésünket jól meghatározta heti vezérigénk: **„Szükség néktek újonnan születnetek!"** (Jn 3,7) Hisszük és reméljük, hogy ez a gondolkozásunk megváltozását is jelenti nem csupán a templom falain belül, hanem az iskolákban és az élet valamennyi területén.

Ennek jegyében esett szó a Világtalálkozón a hitről, nevelésről, jogról, erkölcsről, gazdasági és társadalmi viszonyokról, nemzet-képünkről és történelmi helyzetünkről.

Jelenlegi romos állapotunkból a Világtalálkozó jelmondata jegyében kívánunk újraépülni: **„Kőből, fából házat... igékből várat"** (Kányádi Sándor).

A Világtalálkozó résztvevői örömmel fogadják Tőkés László püspök meghívását, hogy a következő Világtalálkozót 1998 nyarán a Királyhágómelléki Egyházkerületben rendezik meg. Addig is egymással való kapcsolatukat szorosabbra fűzik egy közös időszaki sajtókiadvány megjelentetésével, ezzel is bevonva azon gimnáziumokat, amelyek nem tudtak részt venni találkozónkon.

Egyben köszönettel vesszük dr. Szilágyi Ferenc, a Károli Gáspár Református Egyetem dékánjának, mint szerzőnek és a békési székhelyű Szilágyi László Alapítványnak, mint kiadónak azon elhatározását, hogy a Világtalálkozó emlékére közösen megjelentetik a „Kálvinista kis káté a magyarságról" c. művet.

Ugyanakkor szorgalmazzuk hasonló jellegű, hézagpótló és iránymutató irodalmi alkotások megjelentetését, mint pl. Győri L. János: „A magyar reformáció irodalmi hagyományai" c. most megjelent és már elfogyott munkája.

Soli Deo Gloria! Egyedül Istené a dicsőség!«

A Világtalálkozó résztvevői

1999. Pápa

Beszámoló a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák IV. Találkozójáról (Pápa, 1999. július 7-11.)

„Az Isten országa közöttetek van" (Lk 17,21)

A Nagyváradi Református Gimnázium szervezésében jól sikerült 1998-as Kárpát-medencei magyar református középiskolák találkozója stafétabotját a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma vette át, így került itt sor a IV. találkozóra.

31 református középiskola küldte el Pápára diák- és tanárképviselőit.

Július 7-én vacsorával, esti sétával a városban, közös énekléssel indult a program. A csütörtök reggeli nyitóáhítatot Kertész Péter (akkori) pápai lelkipásztor tartotta, majd dr. Kálmán Attila igazgató úr köszöntése hangzott el. A református ifjúsági szervezetek múltjából Kovács Bálint nyugalmazott lelkipásztor, Vikár Béla, a Magyar Cserkészszövetség ügyvezető elnöke tartott tájékoztatót. Az SDG-t dr. Nagy István főigazgató és SDG-tagok mutatták be. A REFISZ-ről Böttger Antal nagydorogi lelkipásztor számolt be. Ezek után került sor a határon túli fiatalok beszámolóira az ottani ifjúsági szervezetekről.

Sok nevetéssel, jó hangulatban telt a délután, amikor az iskolák mutatták be múltjukat és a mostani diákéletet. Vacsora után még két színes program is gazdagította a napot, a Vadvirág Néptáncegyüttes vezetőivel élő zenére lehetett ropni a táncot, majd dr. Kálmán Attila Barangolás a Kárpát-medencében című diavetítése következett.

A pénteki nap kirándulásra indultak a találkozó résztvevői: Pannonhalma – Zirc – Balatonfüred – Tihany – Veszprém útvonalon. A jó idő lehetővé tette a balatoni fürdést is.

A szombati napon folytatódott az egyházi ifjúsági szervezetekről az eszmecsere. Bemutatkozott a veszprémi református cserkészcsapat, majd a tatai Keresztyén Ifjúsági Egyesület. A diákönkormányzatok, diákpresbitériumok tapasztalatcseréjét a Duna Televízió is felvette. A Kidron modern ének-zene együttes (tatai református fiatalok) jó hangulatú koncertje színesítette az estét, majd a Dunántúli Református Egyházkerület kántorképző tanfolyamának résztvevőivel együtt énekléssel és zenéléssel ért véget a nap.

A vasárnap délelőtti istentiszteleten dr. Márkus Mihály Dunántúli Református Egyházkerület püspöke hirdette az igét, majd az Úr asztalához járultak a gyülekezettel együtt a gimnazisták.

A Pápán 1999. július 7-11. között tartott Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák IV. Találkozójának zárónyilatkozata

1. Istennek adunk hálát azért, hogy a Kárpát-medencében immár 32 magyar református középiskola működhet (19 az Anyaországban, 9 Erdélyben, 3 Kárpátalján és 1 a Felvidéken). Ezúton is köszönjük mindazoknak, akik imáikkal, adományaikkal, munkájukkal ezeket létrehozták és támogatják.

2. Elhatároztuk, hogy minden év júliusának második hetében megrendezzük találkozónkat. Hasonló összetételben, mint eddig (3 diák + 1 tanár vagy lelkipásztor), mindig másik egyházkerületben, legalább három teljes napot együtt eltöltve, a vendéglátó kerület nevezetességeiből is néhányat felkeresve.

A Pápai Református Kollégium

3. Megköszönve eddigi támogatásukat, arra kérjük fenntartóinkat, valamint a Magyarok Világszövetségét, a Határon Túli Magyarok Hivatalát, a Magyarországi Református Egyház Zsinatát és a találkozót rendező iskola egyházkerületét, hogy továbbra is segítsék (költségvetésükben előre elkülönített összeggel is) iskoláink egymás közötti kapcsolattartását és az évenkénti találkozók létrejöttét.

4. Létrehozzuk a Kárpát-medencei magyar református középiskolák gyűjteményét Kecskeméten. Kérjük a már működő, valamint az ezután megalakuló középfokú iskoláinkat, hogy e gyűjtemény részére (legkésőbb 1999. szeptember 30-ig) juttassák el valamennyi eddig megjelent kiadványukat (évkönyvek, újságok stb.), és folyamatosan küldjék el az ezután megjelenőket is.

5. Erkölcsi kötelességünknek tartjuk egymás segítését minden tőlünk telhető módon a bennünket összekötő hit, nemzeti kultúra és hagyományaink alapján.

Békés, Budapest, Csurgó, Debrecen, Gödöllő, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Kézdivásárhely, Kiskunhalas, Kolozsvár, Kunszentmiklós, Marosvásárhely, Mezőtúr, Miskolc, Nagybereg, Nagydobrony, Nagyecsed, Nagyenyed, Nagykőrös, Nagyvárad, Pápa, Pécs, Rimaszombat, Sárospatak, Sepsiszentgyörgy, Szatmárnémeti, Székelyudvarhely, Székelyudvarhely, Szentendre, Tiszakécske és Tivadarfalva magyar református középiskoláinak küldöttei.

2001. Miskolc

Beszámoló a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák VI. Találkozójáról (Miskolc, 2001. július 9-12.)

Kecskemét, Békés, Nagyvárad, Pápa, Nagydobrony után Miskolcon a Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon tanárai és diákjai szervezték meg a Kárpát-medencében működő református középiskolák találkozóját.

Barsi Csaba magyar táncháza

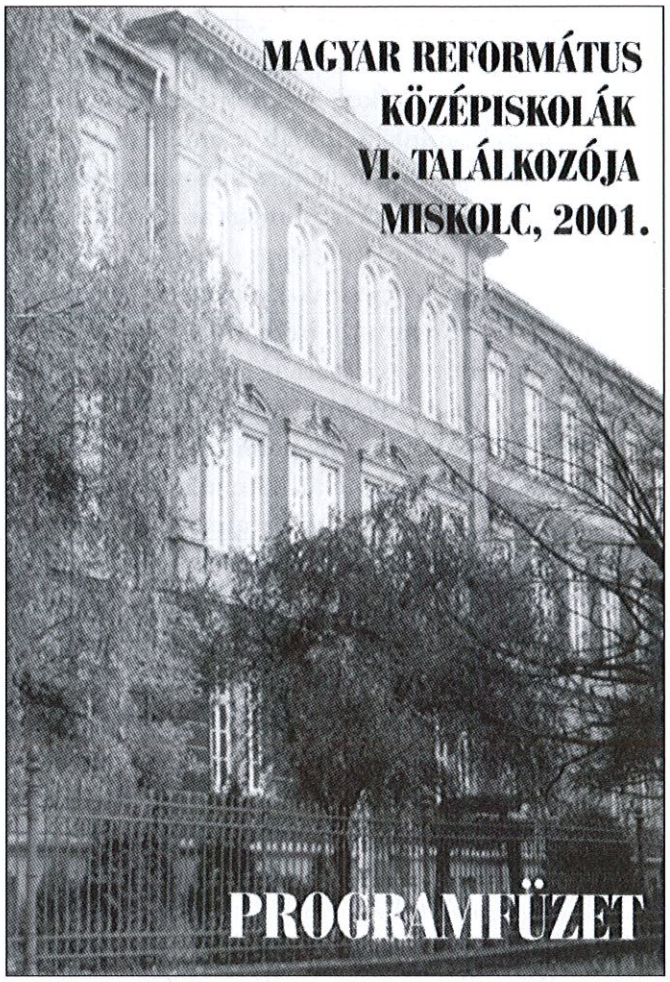

A miskolci találkozó program- és énekfüzete

A hagyománnyá vált rendezvény célja az, hogy az egymástól térben távol működő iskolák tapasztalataikat kicseréljék, visszatekintsenek az elmúlt esztendőre, s Istenben, lélekben megerősödve készüljenek a következő tanév feladataira.

38 református középiskola közül 23 Magyarország határain belül, 15 Erdélyben, Kárpátalján, Felvidéken működik. A találkozón 31 intézmény képviseltette magát egy tanárból és három diákból álló küldöttséggel. A résztvevők egyharmada (50 fő) határon túlról, 11 középiskolából érkezett.

A szervezők színes programfüzetben is megjelentetett célkitűzése az volt, hogy a lelki épülés és tapasztalatcsere mellett a barátkozásra és szórakozásra is jusson idő, így a délelőtti tudományos előadások mellett városnézés, kirándulás, táncház, sportvetélkedő színesítette a programot.

A találkozó július 9-én, délután Dr. Mészáros István, a Tiszáninneni Egyházkerület püspökének az igehirdetésével kezdődött, majd Hideg Imre a

Boldog-kőiek

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei önkormányzat főosztályvezetője köszöntötte az egybegyűlteket.

Az igei szolgálatot minden nap más végezte. Dr. Szathmáry Sándor professzor és Dr. Horváth Barna esperes tartottak reggel áhítatot, este Szilágyi Zoltán és Domahidi Ernő vallástanárok igemagyarázatával zárult a nap.

A találkozó fő témája a református iskolák gazdag kapcsolatrendszere volt.

Ábrám Tibor, a Lévay József Református Gimnázium igazgatója a református diák és iskola kapcsolatáról beszélt, majd néhány diákkal a minőségbiztosítás módszereit alkalmazva előadását gyakorlati munkával is kiegészítette.

Mátyás Sándor lelkipásztor előadása kedden délután hangzott el, a diák és gyülekezetek kapcsolatának fontosságát hangsúlyozta.

Csütörtök délelőtt Balog Zoltán lelkipásztor, miniszterelnöki főtanácsadó színesen és élvezetesen elemezte a református diákok helyzetét a társadalomban, hangsúlyozva, hogy a felnövekvő generációnak milyen fontos erkölcsi tartópillérré kell válnia.

Délelőtt és esténként az iskolák rövid bemutatkozó programja adott hírt a mindennapokról. Számítógépes animációk, videofelvételek, színes jelenetek szórakoztatták a közönséget.

A délelőtti előadást követően Dinnyés József daltulajdonos tartalmas műsorral szolgált a résztvevőknek, amelyben zsoltárokat valamint saját és költők verseire írt dalokat énekelt.

A résztvevők szerda délelőtt városnéző sétán ismerkedhettek meg Miskolc belvárosának szépségeivel. A délutáni kiránduláson pedig Boldogkő, Gönc és Vizsoly szerepelt a programban, ahol is dr. Dienes Dénes professzor a bibliafordításról tartott előadást. A kedd esti táncház a sportdélután után jó ismerkedési lehetőség volt. A szerda esti barlangfürdőzés mindenki számára élmény volt.

A találkozó csütörtök délelőtt D. Szabó Dániel egyházkerületi főgondnok úr igei szolgálatával, majd a zárónyilatkozat elfogadásával ért véget.

A találkozó résztvevői Istennek adtak hálát, hogy a rendszerváltozás után újraalakuló iskolák egyre nagyobb részt vállalhatnak az ifjúság nevelésében. Kötelességüknek tekintik, hogy egymást szellemiekben és anyagilag is segítsék, határon innen és határon túl, hisz közös a célunk.

2002. Székelyudvarhely

A Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák VIII. Találkozója (Székelyudvarhely, 2002. július 9-13.)

„Az Úré a föld és annak teljessége" (Zsolt 24,1)

E zsoltárvers fogta egységbe a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák VIII. Találkozója rendezvénysorozatát, amelyiknek házigazdája az Erdélyi Református Egyházkerület, szervezője és helyszíne pedig a Székelyudvarhelyen működő Baczkamadarasi Kis Gergely Református Gimnázium.

Mintegy 28 református gimnázium több mint 150 küldötte gyűlt össze Erdélyből, Magyarországról, Felvidékről és Kárpátaljáról.

A székelyudvarhelyi találkozó krónikája

Az első nap kora reggeli óráitól kezdve fokozatosan érkező küldöttségek estére már kisebb istentiszteleti közösséget alkottak a Székelyudvarhely Belváros templomában meghirdetett áhítaton (az áhítatot Gede Ildikó tartotta). Amire a nap befejeződött, már majd mindenki megérkezett. A tár-

A székelyudvarhelyi találkozó előadói között

salgóteremmé átalakított osztályterem késő estig helyet adott a régi ismerősök és az új barátok beszélgetésének. E hely lett a rendezvény egyik legfontosabb helyszíne, úgymond fóruma, amelyiken

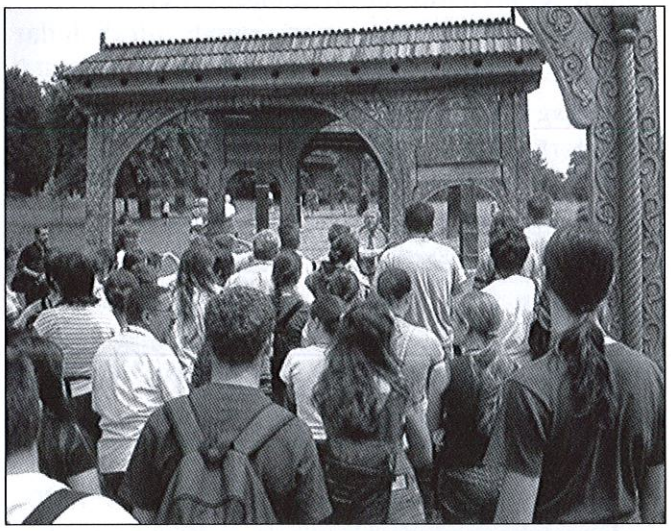

Szejkei kirandulás

a szabad pillanatokban/órákban kötetlen beszélgetések alakultak ki a küldöttségek vezetői, az előadók és szervezők között.

Se az utazás fáradtsága és a várakozás izgalma, se a következő napnak programból megismert telítettsége nem volt elegendő ahhoz, hogy a résztvevőket éjfél előtt ágyba küldje. Ekkor kezdődött mindaz, ami a további együttlétet családias és szeretetteljes hangulatával valamennyiünk számára felejthetetlenné tette.

A következő reggel az ünneplőbe öltözött résztvevők öltözete hirdette, hogy a város központjában nagy esemény zajlik: e nap a Találkozó hivatalos nyitónapja, s 10-kor kezdődik a nyitó istentisztelet. A Találkozó résztvevői a templomi istentiszteletre a Városháza dísztermében meghallgatott első iskolatörténeti előadásáról érkeztek (Roth András tudományos kutató tartotta). Főtiszteletű Pap Géza püspök igehirdetése utáni nyitó rendezvényre ismét a Városházán került sor. Itt köszöntötte a Találkozót Szász Jenő polgármester, Dr. Tonk Sándor, az egyházkerület főgondnoka és Tőkés Zsolt iskolaigazgató. Iskola – templom – Városháza, a város központjában száz méteres tengelyen elhelyezkedő három épület és intézmény a Találkozó utolsó pillanatáig megmaradt a rendezvény otthonának. Beszédes példázata ez annak, hogy a helyi önkormányzat és gyülekezet megértette e Kárpát-medencei iskola-találkozó jelentőségét és nagy horderejét abban a városban, amelyiknek történetét és jelenét dr. Vofkori László adta elő. A napba belefért még egy szejkei kirándulás és városnézés is: Vofkori Györgynek a székely kapuk alatt és Orbán Balázs síremlékénél tartott szabadtéri előadásáról visszatérő küldöttségek esti sétára indultak, hogy megtekintsék a város megannyi látványosságát.

Július 11-én a reggeli áhítat után (Hegyi Sándor lelkipásztor tartotta), a Városházán előbb Wass Albertről és életművéről hallottak a résztvevők (Turcsányi Pétertől), majd dr. Tőkéczky László és dr. Végh László fejtették ki „az Úré a föld és annak teljessége" jelentőségét a mában. A XXI. század kezdetén, amikor minden eddiginél erőteljesebben tapasztaljuk azt, hogy a Föld és annak teljessége az ember elembertelenítése és a teremtett világ végsőkig menő elvilágiasítása felé tart; amikor globális, nemzeti és hitbeli viszonylatban vészharangot kell meghúzni, egyre nagyobb feladat és felelősség hárul azokra, akik tisztában vannak azzal, hogy az Úré a föld és annak teljessége.

A szabadidőprogrammal felruházott délután lehetőséget adott a sportra, énekre és ismerkedésre. Ez utóbbi esetében az erdélyi iskolák szervezett formában mutatták be hírességeiket a távolról jött vendégeknek. A résztvevők ezen az estén sem tudták fejüket korán álomra hajtani: városházi nosztalgia-est, beszélgetések, barátságok, ismeretségek nem hagyták őket nyugodni. Pedig mindannyian tudták, hogy másnap a Hargita tetejére kirándulnak.

Utolsó előtti nap reggele: túra-öltözet, elmaradhatatlan áhítat (Berde László lelkipásztor), estig tartó kirándulás. Az 1801 méteres Madarasi Hargita csúcsán Dr. Vofkori László és Pálfalvi Pál földrajz- és növényismereti előadása mutatta be az

Gyere velem a Hargitára!

Keresztalja

Úrnak székelyföldi világát. A Hargita lelkéről beszélő/szavaló Kovács Lajos Isten gondviselő világába vezetett el. A résztvevők ajkáról elhangzó „Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk" himnusz imaként szólt minden magyarért. A természet szépségétől, a hallottaktól és átéltektől csordultig telt éhes túrázó Találkozót a hargitai menedékháznál Geréb Péter tanár úr várta, aki cserkészi minőségében irányította az ebédeltetést.

Az estére hazatérő vándorok Händel Messiása meghallgatása után megfogalmazták: egy szép napnak és a rendezvénysorozatnak méltó záróakkordjain vettek részt. A küldöttségek vezetői még ezen az éjszakán kielemezték a Találkozót, s megfogalmazták a Zárónyilatkozatot.

Vasárnap reggel ismét előkerültek az ünnepi öltözetek. Gyönyörűség volt látni az iskolák jelvényét vagy jellegzetes viseletének megannyi darabját. A délelőtt 10 órakor megkezdett záróistentiszteleten Főtiszteletű dr. Tőkés László püspök hirdette az Igét. Ezután a Találkozó résztvevői a templomból átvonultak a Városházára, hogy a hivatalos zárszó elhangozzon. A pár nap alatt családdá formálódott közösség e belkörű alkalmat ünnepszerűen élte meg, és hallgatta dr. Tőkés László püspök, Antal Zoltán esperes, dr. Végh László, Tőkés Zsolt igazgató, Kató Levente tanügyi tanácsos és megannyi felszólaló beszédét és köszönetét, a résztvevők vastapsát a szervezésért, valamint a Találkozó kórusának énekét. A zárónyilatkozat felolvasása után a Himnusz eléneklésével ért véget a VIII. Találkozó.

Vajon tényleg véget ért?

A könnyes szemek, a búcsúzás nehéz pillanatai, a kedves búcsúszavak, a véget nem érő kézrázások és integetések azt fejezik ki, amit nem győztünk eleget hangoztatni: vendégeknek és szervezőknek egyaránt csodálatos és maradandó emlékké lett e találkozó. Az itt átélteket magunkkal visszük, s a viszontlátás pillanatát már most várjuk! Ezért e Találkozó bennünk él tovább!

Üzenetét magunkkal visszük és továbbmondjuk: Hisszük és valljuk, hogy Istené a látható és a láthatatlan világ, mert mindeneket teremtett és gondviselésével fenntart. Magyar reformátusokként hisszük ezt egyházi és nemzeti vonatkozásban is. Öntudatunkat erősítő, hogy Isten adott nekünk egyházat, hazát, nyelvet, hagyományt, történelmet. Vallási és nemzeti értékeink megőrzése, valamint szűkebb és tágabb világunk munkálása és megtartása Istentől kapott közös és személyes feladatunk.

Hisszük és valljuk, hogy Isten a teljes teremtettséget az általa véghezvitt megváltással még szorosabban önmagához kötötte. Bizonyosak vagyunk afelől, hogy Krisztusban megigazított állapotunk naponta csak belőle újulhat meg, és egyedül csak Tőle nyer erőt és hitet a helytálláshoz és felelősségteljes folytatáshoz.

A szervezők nevében mindezek után csak annyit mondhatok: Soli Deo Gloria! Istené a dicsőség! Isten adjon a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskoláknak örömteli és áldott újratalálkozást 2004. júliusának második hetén, Pécsett!

2004. Pécs

A pécsi találkozó (2004. július 7-11.) fontosabb előadásai

„Egyház és politika" - református közéleti személyiségek, egyházi vezetők előadása: Németh Zsolt (Bp.), Tőkéczki László (Bp.), Kovács Zoltán (Nagyvárad), Papp Kornél(Bp.)

Kárpát-medencei igazgatói értekezlet Szálkán

A Középiskolai Igazgatói Kollégium megalakulása

Kapcsolódó rendezvények:

Iskolák bemutatkozása

Pécsi városnézés

Magyar táncház

A Cédrus együttes koncertje

Kirándulás a Zengőre

Autóbuszos kirándulás: Ormánság – Kórós, Mohács – emlékpark, Nagyharsány – Református templom, Harkány – termálfürdő és strandfürdő

Vacsorafőzés bográcsban – tájegységenként

A találkozó emlékére állított kopjafa

A Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák IX. Találkozójának Zárónyilatkozata

„Az Úré a föld és annak teljessége" (Zsolt 24,1)

1. A Kárpát-medence magyar református középiskoláinak képviselői hálát adnak Istennek, hogy kilencedik alkalommal találkozhattak egymással.

2. A Találkozó résztvevői tudatában vannak annak, hogy különféle államkeretekben más és más körülmények között élő, de közös gyökérből táplálkozó magyar reformátusság szempontjából nagyon fontos, hogy a középiskolás fiatalok és tanárok megismerjék egymás életkörülményeit, egymás hite által erősödjenek. Ugyanakkor fontosnak tartják az egymásrautaltság és összefogás megélését a találkozók, konferenciák valamint lehetőség szerint kölcsönös tanár- és diákcsere keretében.

3. A Találkozó résztvevői kéréssel fordulnak a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának Tanügyi Bizottságához, hogy tegyen javaslatot az évenkénti találkozó támogatásának konkrét formáira. A mindenkori találkozó szempontjából területileg illetékes Egyházkerület gondoskodó szeretettel támogassa erkölcsileg és anyagilag a Találkozót.

4. A Találkozó résztvevői továbbra kérik a tehetségkutató és –ápoló programok szervezőit, hogy a pályázati lehetőségeket átfogóan terjesszék ki megkülönböztetett figyelemmel a határon túli református iskolákra. Az illetékes Tanügyi-, Iskolaügyi Osztályok folyamatosan és időben tájékoztassák az iskolákat a pályázatokról.

5. A résztvevők felkérik a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák közös honlapjának további fenntartását a Kárpát-medence Pedagógiai Intézeteinek közreműködésével, és emlékeztetik a résztvevő iskolákat a VIII. Találkozó emlékére felvállalt székely kapu állításának szükségességére.

6. A 2004-től az Európai Unió határain kívül rekedt iskolák képviseletének és a Találkozók lebonyolításának lehetőségéhez a jövőben az EU adta új források kihasználására törekszünk.

7. A küldöttek fontosnak tartják azt, hogy az eddig kialakult hagyomány tovább folytatódjék. Örömmel fogadják a Királyhágó-melléki Református Egyházkerület fenntartásában működő Szatmárnémeti Református Kollégium felajánlását a következő Találkozó megszervezésére. A Találkozó időpontja 2005. júliusának második hete. A további években a rendezés elvéül az anyaországi és határon túli intézmények váltó rendszerben történő rendezői jogát támogatjuk.

8. A Találkozó résztvevői megköszönik a Pécsi Református Kollégium Gimnáziuma és Általános Iskolája szervezésében létrejött idei rendezvényt, valamint az MRE Zsinata Oktatásügyi Irodája anyagi és erkölcsi támogatását.

9. A pécsi találkozó alkalmával újító kezdeményezésként összehívott igazgatói értekezletet intézményesítjük, életre hívjuk a Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák Igazgatói Kollégiumát. Kinyilvánítjuk, hogy a mindenkori találkozóhoz kapcsolódóan az Igazgatói Kollégium is ülésezik.

10. A Találkozó résztvevői közös iskolai üdültetési rendszer kiépítését határozták el.

11. Jelen zárónyilatkozatot eljuttatjuk a Kárpát-medencei református középiskoláknak, az Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának, MRE Zsinata Oktatásügyi Irodájának, az egyházkerületek Tanügyi-, Iskolaügyi Szervezeteinek és a Kárpát-medencei Református Pedagógiai Intézeteknek.

Pécsett, 2004. július 11-én

A Kárpát-medencei Magyar Református Középiskolák IX. Találkozójának résztvevői

---

2005. Szatmárnémeti

Beszámoló a Református Középiskolák X. Találkozójáról (Szatmárnémeti, 2005. július 14-17.)

2005-ben a Szatmárnémeti Református Gimnáziumra hárult a megtisztelő feladat, hogy házigazdája legyen a Kárpát-medencei Református Gimnáziumok 10. Találkozójának.

Bemutatkozás a szatmárnémeti találkozón

A július 14-17 között zajló négynapos rendezvény mottójául 1Pét. 2,9-et választottuk: *„Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket."*

Ennek az igének a fényében rendezvényünk két téma köré épült: a reformáció irodalma és énekköltészete; valamint egy református gyülekezet, Bogdánd falu hétköznapjai.

Régiónk hagyományait és kulturális örökségét igyekeztünk bemutatni két kirándulás során. Az egyik útvonala Szatmárnémeti, Erdőd, Ákos és Bogdánd volt. A másiknak Szatmárnémeti, Batiz, Szinérváralja, Misztótfalu, Koltó. Beszédes helységnevek ezek, hiszen egyrészt a magyar irodalom nagyjainak, másrészt nagy reformátoraink életének színterei. Petőfire, Szilágyi Domokosra, Batizi Andrásra, Sylveszter Jánosra, Misztótfalusi Kis Miklósra emlékeztünk.

A kirándulásokon túl sor került szakmai tanácskozásokra is, melyeken intézményvezetők és szaktanárok oszthatták meg tapasztalataikat, gondjaikat.

2006. Debrecen

A Magyar Református Középiskolák hagyományos, immár XI. Találkozójára 2006. július 5. és 9. között kerül sor Debrecenben. A 2006. évi rendezvény különlegessége az, hogy két iskola lesz a vendéglátó: a Debreceni Református Kollégium keretében működő négy évfolyamos Gimnázium és a hat évfolyamos Dóczy Gimnázium együtt vállalta a találkozó lebonyolítását. Ez évi találkozónk jelentőségét emeli, hogy a Magyar Reformátusok V. Világtalálkozójának előrendezvényeként kerül lebonyolításra

Együttlétünk helyszíne és az 1606-os bécsi béke évfordulója természetessé teszi, hogy programunkban kiemelt helyet kap a Bocskai-szabadságharc

Népi kismesterség szemlélőben

A Debreceni Református Kollégium

eseményeinek és jelentőségének felidézése, tágabb értelemben a nemzeti függetlenségünkért és a vallásszabadságért folyó küzdelmeinknek a tudatosítása. A Világtalálkozó jelmondata bennünket, vezetőket is összegzésre, egyben előretekintésre hív: „Kezeink munkáját tedd maradandóvá!" (Zsolt. 90,17)

A debreceni találkozó (1997. július 5. – július 9.) fontosabb előadásai

Debrecen és a Kollégium története, szerepe a magyar művelődés történetében

Bocskai és a hajdúk, hajdúvárosok

Esélyt az életnek, esélyt az ifjúságnak!

Kapcsolódó rendezvények

Istentiszteletek

Kollégium- és városnézés

Norvég kórus műsora

Esti emlékséta (Magyar fájdalom, 1. világháborús, 56-os emlékmű...)

Kirándulás: Szatmár-Bereg nevezetességei

Fürdő, Sportversenyek, Állatkert, Vidámpark, Hortobágy

Gálaműsor

Rézi Néni, színdarab

Táncház

A négy napos program egyik kiemelkedő alkalma lesz a debreceni Református Kollégium köré vont **ÉLŐLÁNC**, amellyel a résztvevők elsősorban a szétszakított nemzetrészekben élő fiatalok összetartozását kívánják kifejezni. A megmozdulás másik célja, hogy tiltakozzanak az „élet és jövő ellenes" jelenségek és folyamatok ellen, és kifejezzék elkötelezettségüket nemzetünk erkölcsi megújulása és a jövőbe vetett reménysége mellett.

A résztvevők legfontosabb követelései:

Támogatjuk a család és a magzati élet védelmét, elutasítjuk a meddővé tétel korlátlan lehetőségét!

Támogatjuk, hogy minden tehetséges magyar fiatal számára elérhető legyen a magyar nyelvű minőségi oktatás, elutasítjuk a felsőoktatási tandíj bevezetésére tett kísérleteket!

Támogatjuk a szétszakított magyar nemzetrészek autonómiatörekvéseit, egymás közötti kapcsolataik bővítését, elutasítjuk a magyarság megosztására tett kísérleteket!

Támogatjuk a Kárpát-medence természeti értékeinek és ökológiai egységének megőrzését, elutasítjuk a felelőtlen erdőirtást, a veszélyes technológiák alkalmazását!

Szerkesztőségünk kéri, hogy akik a találkozók további emlékei – fotó, emlékezetes történet, anekdota ill. más – birtokában vannak, másolatban juttassák el hozzánk, hogy a rendezvény történetét több forrás birtokában őrizhessük. Elektronikus képeket .jpg formátumban, szkennelt képeket legalább 300 dpi-s felbontásban kérünk. Cím: mrn@refpedi.sulinet.hu. Köszönjük: RPI.

(A szemelvényeket és a fotókat beküldték: Vetéssy Katalin, Katona Gyula, Dr. Korsós Bálint, Szilágyi Zoltán, Bekő István, Anthony Brown, Győri József.)

Bocskai István szobra

MAGYAR REFORMÁTUS KÖZÉPISKOLÁK TALÁLKOZÓJA XI. 2006 DEBRECEN